

Стенографски дневник

НА

2. заседание

Вторник, 12 ноември 1946 г.

(Открито в 15 ч.)

Председателствувал председателят Васил Коларов. Секретари: Йордан Чобанов и Яня Янев.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	Стр.	По дневния ред:	Стр.
Съобщения:		Доклад на комисията по проекто-правилника за вътрешния ред. (Първо четене — разискване)	13
Заявления от някои народни представители, избрани в няколко колегии, с които съобщават коя избирителна колегия запазват и от коя се отказват. (Прочитане от председателя)	11	Говорили: д-р Иван Пашов	13
Клетва: Полагане клетва за вярност на народа и Народната република от народни представители, неположили клетва	12	Славя Пушкарков	17
		Минчо Драндаревски	18
		Ангел Държански	20
		Владимир Арнаудов	21
		Йордан Ковачев	21
		Христо Попов	23
		Дневен ред за следващото заседание	23

Председател Васил Коларов: (Посрещнат от мнозинството със ставане на крака и ръкоплескание) Присъствуват необходимото число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

Преди да пристъпим към дневния ред, съобщавам на народното представителство, че председателството е разрешило 4-дневен отпуск на народния представител Владимир Димчев Христов и 5-дневен отпуск по болест на народния представител от Хасково Димитър Стоянов.

(В заседателната зала влиза народният представител Трифон Кулев, посрещнат от опозицията със ставане на крака и ръкоплескание)

Райко Дамянов (к): (Става прав) Да живее Отечественият фронт! „Ура“! (Всички народни представители от мнозинството стават прави и продължително ръкоплескат).

Председател Васил Коларов: Председателството е разрешило 5-дневен отпуск по болест и на народния представител Христо Николов Стоянов.

Г-да народни представители! Съгласно избирателния закон, народните представители, които са избрани в повече от една избирателна колегия, са длъжни да съобщят, избора в коя колегия приемат. Постъпили са такива заявления и председателството е разпоредило да бъдат повикани още на това заседание онези народни представители, които следва да бъдат провъзгласени за такива след освобождаване на съответните места от избраните в две и повече колегии.

На основание на закона подадени са заявления от следните народни представители:

Александър Христов Оббов запазва избора си в Кюстендилска избирателна колегия, отстъпва Асеновградска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Георги Колев Петков.

Ангел Георгиев Държански запазва първа Софийска градска, отстъпва Свищовска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Марко Пенчев Попов.

Антон Танев Югов запазва Плевенска, отстъпва Русенска градска; по списъка следва да бъде провъзгласен за народен представител Иван Василев Митов; отстъпва и Пловдивска селска; по списъка следва да бъде провъзгласен за народен представител Тодор Василев Кордовски.

Асен Александров Стамболийски запазва Севлиево, отстъпва Асеновградска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Благой Николов Панайотов; отстъпва и Пазарджишка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Любен Боянов Боянов.

Д-р Борис Владимиров Ненов запазва Ямболска, отстъпва Карнобатска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Петър Русев.

Борис Костадинов Бумбаров запазва Радомирска, отстъпва Бургаска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Георги Кръстев.

Васил Петров Коларов запазва Пловдивска градска, отстъпва Шуменска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Вито Атанасов Начев; отстъпва и Търновска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Борис Тачев Анчев.

Владимир Томов Поптомов запазва Неврокопска, отстъпва Горноджумайска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Стойне Христов Лисийски; отстъпва и Световрачка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Крум Милушев Илиев.

Вълко Велев Червенков запазва първа Софийска градска, отстъпва Дупнишка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Стойчо Яков Рамков; отстъпва и Самоковска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Веселин Михайлов Дашин.

Георги Дамянов Първанов запазва Врачанска, отстъпва Михайловградска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Димитър Константинов Греков; отстъпва и Берковска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Черноп Делчев Чендов.

Георги Александров Божков запазва Момчилградска, отстъпва Ломска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Борис Георгиев Бонов.

Георги Тодоров Малинов запазва Горноджумайска, отстъпва Балчишка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Иван Златев.

Георги Йорданов Илиев запазва Пловдивска селска, отстъпва Габровска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Едичевата п. Антонова; отстъпва и Пазарджишка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Асен Александров Стамболийски.

Георги Костадинов Костов запазва Асеновградска, отстъпва Пловдивска селска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Веселин Димитров Герев; отстъпва и Първоморска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Руся Петкова Господинова.

Георги Михайлов Димитров запазва трета Софийска градска, отстъпва Варненска градска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Ненчо Николаев Ненов; отстъпва и Пернишка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Димитър Иванов Райков.

Георги Трайков Гировски запазва Провадийска, отстъпва Варненска селска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Тодор Янакиев Тодоров.

Груди Атанасов Димитров запазва Поповска, отстъпва Преславска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Дени Николов Попов; отстъпва и Провадийска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Цонко Гавраилов Цонков.

Димитър Ганев Върбанов запазва трета Софийска градска, отстъпва Силистренска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Атанас Атанасов Николов; отстъпва и Добричка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Вида Димитрова Василева.

Димитър Димов Димитров запазва Ямболска, отстъпва Бургаска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Димитър Йорданов Чорбаджиев; отстъпва и Карнобатска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Жейка Генова Хардалова.

Добри Колев Терпешев запазва Харманлийска, отстъпва Хасковска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Любен Владимиров Дамянов; отстъпва и Кюстендилска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Иван Стоянов Наков.

Д-р Иван Иванов Пашов запазва Видинска, отстъпва Новопазарска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Деню Минчев Сербезов; отстъпва и Кулска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Иван Николов Зурлов.

Д-р Иван Стефанов х. Матеев запазва Свищовска, отстъпва Никополска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Петко Пеев Петров.

Иван Христов Костов запазва Провадийска, отстъпва Кюстендилска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Гергил Василев Божилов.

Кръстю Желязков Добрев запазва Старозагорска, отстъпва Карнобатска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Мата Янчева Тюркеджиева; отстъпва и Свиленградска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Борис Ангелов Костов.

Кръстан Лашов Раковски запазва Новоселска, отстъпва Софийска селска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Витан Цветанов Андреев.

Любомир Иванов Коларов запазва Михайловградска, отстъпва Хасковска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Ганю Златинов Ванчев.

Минчо Дойчев Минчев запазва Бургаска, отстъпва Поморийска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Петко Андреев Стоишев.

Минчо Панов Минчев запазва Търновска, отстъпва Еленска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Костадин Стефанов Горбанов.

Никола Петков (ЗНП): Г-н председателю! От името на земеделската парламентарна група дължа да заявя, че това заседание е дадено погрешно. Минчо Панов Минчев запазва Еленската, а от Търновската се отказва в полза на Никола Халачев.

Председател Васил Коларов: Вие си направите заявлението после. Канцеларията е направила този списък, който аз чета, въз основа на заявленията, които саморъчно са подписани от съответните депутати.

Никола Петков (ЗНП): Погрешно е подадено това заявление — дължен съм да поправа.

Председател Васил Коларов: Минчо Петров Драндаревски запазва Старозагорска, отстъпва Чирпанска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Христо Генов Илиев.

Д-р Минчо Нейчев Колев запазва Пазарджишка, отстъпва Карнобатска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител д-р Никола Христов Кръшков; отстъпва и Чирпанска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Петър Димов Бабаков.

Д-р Михаил Попов Геновски запазва Плевенска, отстъпва Пазарджишка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Никола Ангелов Разлоганов; отстъпва и Ловчанска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Георги Христов Босолов.

Недко Колев Ботев запазва Русенска селска, отстъпва Русенска градска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Стоян Жеков Гагов.

Недялко Атанасов Мочуров запазва Павликенска, отстъпва Горнооряховска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Ангел Георгиев Тишевишки.

Никола Янев Попов запазва Елховска, отстъпва Тополовградска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Стамо Костадинов Камаринчев.

Пеко Петров Таков запазва Луковитска, отстъпва Беленска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Ангел Иванов Коев.

Петко Георгиев Кунин запазва Павликенска, отстъпва Горнооряховска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Йордан Йорданов Костов.

Петър Николов Сърбишки запазва Варненска селска, отстъпва Русенска селска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Милан Данев Димов; отстъпва и Тетевенска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Петко Димитров Петков.

Петко Христов Стоянов запазва II Софийска градска, отстъпва Белослатинска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Ниню Николов Петков.

Радн Найденов Драгнев запазва Севлиево, отстъпва Плевенска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Цветан Велчев Гаджовски.

Райко Дамиянов Райков запазва Габровска, отстъпва Еленска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител д-р Йордан Дончев Чернев.

Д-р Рачо Ангелов Генчев запазва IV Софийска градска, отстъпва Крумовградска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Иван Стойков Мамирев; отстъпва и Тетевенска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Цветана Прокопиева Керанова.

Стефан Тончев Хинев запазва Софийска селска, отстъпва Новоселска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Янко Марков Спасов.

Стефан Цанов Осиковски запазва Разградска, отстъпва Ореховска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Петър Анастасов; отстъпва и Ботевградска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Камен Христов Генчев.

Тодор Димитров Павлов запазва Ломска, отстъпва Казанлъшка; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Димитър Бузов Димитров; отстъпва и Ловчанска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Стоян Нешев Петровски.

Трайчо Костов Джунев запазва II Софийска градска, отстъпва Софийска селска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Григор Велков Шопов; отстъпва и Радомирска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Анани Николов Ангелов.

Цола Нинчева Драгойчева запазва IV Софийска градска, отстъпва Белослатинска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Тапо Цолов Димитров; отстъпва и Свиленска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Добри Щилиянов Кавлаков.

Яни Илиев Янев запазва Айтоска, отстъпва Елховска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Желязко Стефанов Бакалов.

Васил Димитров Павурджиев запазва Габровска, отстъпва Карнобатска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Желю Иванов Тончев.

Кирил Йосифов Попов запазва Търговищенска, отстъпва Новопазарска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Кочо Бонев.

Никола Димитров Петков запазва Софийска селска, отстъпва IV Софийска градска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Тодора Иванова Косва; отстъпва и Старозагорска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител д-р Дино Гочев.

Стоян Ангелов Кърлов запазва Ломска, отстъпва Врачанска; следва по списъка да бъде провъзгласен за народен представител Димитър Цветков Пенев.

Има още няколко души народни представители, избрани на повече от едно място, но те още не са направили своя избор и не са заявили на председателството коя изборна колегия приемат. Имената на техните заместници ще бъдат съобщени допълнително, когато постъпят заявленията от въпросните народни представители.

Георги Димитров (к): Би трябвало веднага да направят това.

Председател Васил Коларов: Г-да народни представители! Току що споменатите от мен народни представители, които са поканени да се явят, ако те се явят тук, а също така и народните представители, които в миналото първо заседание не положили клетва, следва сега да положат установената клетва. Тия народни представители са следните:

Анани Николов Ангелов, Асен Тодоров Чапкънов, Атанас Атанасов Николов, Ангел Георгиев Тишевишки, Билял Мурадов Дурмазов, Борис Ангелов Костов, Борис Тачев Анчев, Веселин Димитров Герев, Веселин Михайлов Дашии, Вида Димитрова Василева, Витан Цветанов Андреев, Вичо Атанасов Начев, Вълчо Цанков Непков, Георги Василев Божков, Деню Николов Попов, Димитър Бузов Димитров, Димитър Иванов Райков, Димитър Йорданов Чорбаджиев, Димитър Константинов Греков, Димитър Милков Димитров, Димитър Цветков Пенев, д-р Дино Гочев, Добри Щилиянов Кавлаков, Деню Минчев Сербезов, Елисавета п. Антонова, Желю Изидис Тончев, Жейка Генова Хардалова, Иван Василев Митев, Иван Златев Антонов, Иван Николов Зурлов, Исмаил Халил Сарходжов, Иван Стойков Мамирев, Йордан Панайотов Иванов, д-р Йордан Дончев Чернев, Камен Христов Генчев, Кочо Георгиев Бонев, Костадин Стефанов Горбанов, Крум Милушев Илиев, Любен Боянов Боянов, Любен Владимиров Дамянов, Марко Пенчев Попов, Мата Янчева Тюркеджиева, Милан Данев Димов, Мустафа Хасанов Изетов, д-р Никола Христов Кръшков, Ниню Николов Петков, Нисим Азария Исаков, Петко Благоев Реджаков, Петко Деков Нинев, Петко Димитров Петков, Петко Пеев Петров, Петър Анастасов Георгиев, Петър Димов Бабаков, Руса Петкова Господинова, Сава Атанасов Дълбоков, Стамо Костадинов Камаринчев, Стефан Иванов Бакърджиев, Стойне Христов Лисийски, Стоян Нешев Петровски, Тапо Цолов Димитров, Тодор Василев Кордовски, Тодор Янакиев Тодоров, Тодора Иванова Косва, Трифон Кунев Бояджиев, Христо Генов Илиев, Цветана Прокопиева Керанова, Черню Делчев Чендов, Йордан Йорданов Костов, Юсни Еминов Имамов.

Моля тия г-да народни представители, които си чува имената, да станат и да повтарят клетвата, която аз ще чета. Моля също така всички те г-да народни представители да станат.

(Чете и полагащите клетва народни представители повтарят)

„Къла се в името на народа и на Народната република България, че ще им служи предано и всеотдайно, че в своята дейност като народен представител ще има пред очи само общонародните и държавни интереси и ще положи всички усилия за защита свободата и независимостта на родината. Заклех се.“

Моля заклейте се г-да народни представители да подпишат саморъчно акта на клетвата.

Пристъпваме към дневния ред:

Доклад на комисията по проекто-правилника за вътрешния ред.

Моля докладчика на комисията да докладва за извършената от комисията работа.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! На 27 октомври българският народ избра Велико народно събрание, което има за главна задача да изработи конституцията — основния закон на Народната република България. Нашият народ очаква час по-скоро да види основния закон, по който той ще бъде управляван. Налага се, следователно, Великото народно събрание да бъде експедитивно, делово и творческо. Много естествено е, че за да може да разреши успешно поставената пред него задача, Събранието трябва да има свой вътрешен закон — правилник за вътрешния ред — в рамките на който ще се придържа в работата си, за да бъде тя плодотворна и планова.

Както е известно, в първото заседание Събранието избра комисия, която да изработи проекто-правилник за неговия вътрешен ред. Комисията изработи такъв проект, който е представен за обсъждане от нас.

Целта да отбележа, че членовете на комисията бяха проникнати от съзнанието за важността на работата, с която бяха натоварени от Събранието. Комисията бе делова. Трябва да се подчертае също, че проекто-правилникът бе приет от комисията почти единодушно, с малки изключения, които аз съм длъжен да съобща на почитаемото Събрание.

Представителите на опозицията останаха на особено мнение по чл. 15 от правилника, глава II — „Изработване и приемане на конституцията“ — а именно по въпроса за времетраенето на говоренето от всеки народен представител, когато е взел думата по някой въпрос. Комисията прие, че времето за говорене час и половина за всеки народен представител, който е взел думата, е достатъчно, обаче господата от опозицията останаха на своето становище — да бъде това време два часа.

Друг член, по който ние се разделихме с тях, е чл. 17. Комисията прие, че на първо четене проекто-конституцията може да се счита приета, ако са гласували за нея повече от половината народни представители. Касае се за цялото Народно събрание, за всички избрани. Обаче представителите на опозицията останаха на своето становище: да се счита приета проекто-конституцията, ако са гласували за нея 2/3 от народните представители, в каквото смисъл бяха направили предложението.

И последният пункт, по който ние се разделихме, беше чл. 23. Когато става гласуването изцяло на проекто-конституцията, комисията прие това гласуване да бъде поименно а представителите на опозицията останаха на своето становище — гласуването да бъде тайно.

Оттук нататък, г-жи и г-да народни представители, до края на проекто-правилника комисията беше свършено единодушна при приемане на всички постановления в него.

Никола Петков (ЗНП): Не е напълно точно. По членове 99 и 100 има различия между опозицията и представителите на правителството.

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Правилникът съдържа две части: едната засяга начина, по който ще бъде изработена и приета, гласувана конституцията на новата република България; другата се отнася до обикновената законодателна дейност на Великото народно събрание.

Дълга да подчертая, че в проекто-правилника са легнали следните основни начала: първо, да се гарантира на Събранието, щото работата му да бъде експедитивна, делова и творческа; второ, да се гарантира на всеки народен представител свободно да може да изкаже мнението си и, трето, да се пресече пътят на злоумишлени спънки и пренятствия, които биха могли да бъдат създадени в творческия път на Великото народно събрание.

Комисията смята, че тези задачи могат да бъдат разрешени с предложени проект-правилник. Като се има пред вид, че за основа на проекто-правилника е послужил правилникът на миналото Народно събрание, а пък за основа на него са послужили правилниците на миналите Народни събрания, трябва да се смята, че проекто-правилникът съдържа постановления, които са плод на дългогодишна парламентарна дейност, практика и опит.

След тия няколко думи, г-жи и г-да народни представители, аз преминавам към четенето на самия проекто-правилник. (Чете)

„ПРОЕКТО-ПРАВИЛНИК

за вътрешния ред на Великото народно събрание

Глава I.

Бюро

Чл. 1. След откриване на Великото народно събрание, по покана на министър-председателя, най-старият по възраст измежду присъстващите народни представители заема председателското място, а двама посочени от него народни представители изпълняват длъжността на секретари, докато бъде избрано постоянно бюро.

Чл. 2. Постоянното бюро се състои от: един председател, четирима подпредседатели — първи, втори, трети и четвърти — 10 секретари и 8 квестори.

Чл. 3. Изборът на председателя и подпредседателите става с тайно гласоподаване.

Най-напред се пристъпва към избор на председател. След като избраният председател заеме мястото си, пристъпва се към избор на подпредседателите.

Провъзгласяват се за избрани тия, които получат половината плюс един от подадените гласове. Ако при първото гласоподаване не се получи това мнозинство, изборът се повтаря и в такъв случай е достатъчно относително мнозинство.

Изборът на секретарите и квесторите става по предложение на председателството с явни гласоподаване.

Чл. 4. Членовете на постоянното бюро се избират за през цялото време, докато трае мандатът на Великото народно събрание.

Чл. 5. Длъжностите на председателя са:

- а) да открива и закрива заседанията;
- б) да полага на Събранието всички законопроекти и предложения, внесени от правителството или от народни представители;
- в) да ръководи разискванията;
- г) да поставя на гласуване въпросите и да обявява резултатите;
- д) да дава надлежния ход на постъпилите в Събранието писма и съобщения;
- е) да удостоверява с подписа си решенията и всички други актове на Събранието, както и взетите от него мерки, и
- ж) да бди за изпълнението на настоящия правилник.

Чл. 6. Когато председателят отсъства или иска да вземе участие в разискванията на някоя въпрос, замества го един от подпредседателите.

Ако председателстващият е взел участие в едно разискване, той не може да заеме изново председателското място преди да бъде гласуван и решен разискваният въпрос.

Чл. 7. Длъжностите на секретарите са:

- а) да отбелязват отсъстващите народни представители и да дежурят в заседанията на Събранието по двама души по ред, определени от председателството;
- б) да четат законопроектите и предложенията на първо четене и когато няма докладчици;
- в) да четат имената на народните представители при поименните гласоподавания;
- г) да скрепяват с подписите си всички актове на Събранието, които носят подписа на председателя, и
- д) да изпълняват разпорежданията на председателя.

Чл. 8. Длъжностите на квесторите са:

- а) да изпълняват разпорежданията на председателстващия за добрия ред в заседанието;
- б) да преброяват гласовете на народните представители при явните гласоподавания, когато се появи съмнение, и
- в) да проверяват тайните гласоподавания.

Глава II

Изработване и приемане на конституцията

Чл. 9. Веднага след приемането на настоящия правилник Събранието избира комисия за изработване на проект за конституция на Народната република България.

Чл. 10. Комисията за изработване на проекта за конституция се състои от 55 члена. Тя си избира председател, подпредседател, един главен докладчик и трима докладчици, както и нужното число секретари. Комисията може да се раздели на толкова секции, колкото тя намери за уместно. Проектът обаче, като цяло, трябва да бъде обсъждан и приет от пленума на комисията.

За своите заседания комисията води подробни протоколи, в които се отбелязват всички изказвания и взети решения. За своята работа тя си служи със стенографите на Събранието.

Чл. 11. При изработването на проекта за конституция комисията ще трябва да има пред вид по възможност всички предложения, изказвания, мнения и препоръки на партийните, обществените и професионалните организации и др.

Проектът, заедно с изложение на мотивите към същия, комисията е длъжна да представи на председателя на Събранието не по-късно от 20 дни от деня на нейното избиране.

Чл. 12. Щом получи проекта за конституцията, изработен от специалната комисия, председателят на Събранието се разпорежда веднага за отпечатването му в нужното число екземпляри, за да бъдат раздадени на всички народни представители.

Чл. 13. Разискванията по проекта за конституция не могат да започнат по-рано от 3 дни след раздаването му на народните представители.

Чл. 14. Проектът за конституция се приема от Великото народно събрание на три четения по посочения по-долу ред.

Чл. 15. Първото четене на проекта започва с прочитането му изцяло, заедно с изложението на мотивите и изслушване обясненията на докладчика на комисията, след което се дава думата под ред на записаните се народни представители.

Ораторите се изказват върху проекта по начало, като разглеждат неговите основни положения.

Никой оратор не може да говори повече от 1 час и 30 минути.

Чл. 16. Предложение за прекратяване на дебатите може да бъде поставено на гласуване, само ако са се изказали вече най-малко 20 оратори. Ако предложението бъде прието, но има парламентарни групи, които не са се изказали, дава се думата по на първа оратори на всяка от тези групи.

Чл. 17. След приключване на разискванията председателят поставя на гласуване проекта по начало. Проектът се счита за приет на първо четене, ако за него гласува мнозинството от народните представители на Великото народно събрание.

Чл. 18. В случай че проектът не бъде приет, пристъпва се незабавно към избиране на нова комисия за изработване на друг проект в конституция, като се спазва същата процедура. Това се повтаря докато проектът бъде приет на първо четене.

Чл. 19. Шом проектът бъде приет на първо четене, той се изпраща в комисията, която го е изработила. Имайки пред вид изказаните в Събранията, комисията прави поправки и добавки в првения проект и избира свой докладчик, който да направи на Събранията писмен доклад за взетите решения. Този доклад трябва да бъде раздален на всички народни представители най-малко три дни преди разглеждането на проекта на второ четене.

Чл. 20. При второто четене на проекта се спазват правилата на чл. 57 от този правилник, като ораторите не могат да говорят повече от 20 минути.

След прочитането на всеки член докладчикът на комисията дава неоходимите разяснения.

Чл. 21. На трето четене проектът може да бъде поставен едва след изтичане на три дни от приемането му на второ четене.

Чл. 22. При третото четене се поставят на разискване и приемане само ония членове на проекта, по които е постъпило писмено предложение за отменяване, изменяване или допълване им, подписано най-малко от 25 народни представители. Ако Събранията поиска, предложението се изпраща в комисията за изучаване и докладване още в същия ден или в едно от идущите заседания.

Чл. 23. След приемането на проекта на трето четене, председателят го подлага на гласуване изцяло. Това гласуване става поименно.

Глава III

Заседания

Чл. 24. Великото народно събрание има в седмицата четири редовни заседания: във вторник, сряда, четвъртък и петък.

Чл. 25. Във всеки заседателен ден точно в 15 ч. председателят открива заседанието, ако присъствуват в него повече от една трета от народните представители.

Народните представители се разписват в списъка, който се държи от дежурния секретар.

Чл. 26. По решение на Събранията може да има заседание и в други дни и часове, освен означените в членове 24 и 25.

Чл. 27. След откриване на заседанието председателят съобщава на Събранията постъпилите законопроекти, предложения, запитвания, питаня и други подобни и веднага се пристъпва към дневния ред.

За постъпването на законопроект и предложение може да се съобщава и в течение на заседанието.

Пререждането на дневния ред става със съгласието на Събранията.

Чл. 28. Когато отсъствува министър, чийто законопроект ще се разглежда, а не е изтоварен друг министър да го замества, тогава той се поканва да дойде, и ако не се отзове на поканата, пристъпва се към следващата точка от дневния ред.

Чл. 29. Никой народен представител не може да говори без да е взел думата от председателя във време на заседанието.

Народните представители говорят от трибуната. Те могат да говорят и от мястото си, но не повече от 10 минути.

Чл. 30. Председателят записва в особен списък имената на народните представители, които са поискали думата в заседанието, и я дава по реда на записването. Записалите се оратори могат по взаимно съгласие да поискат от председателя да им размени реда на говоренето.

Народен представител, който се е отписал, не може отново да се запише.

Чл. 31. Никой народен представител не може да говори повече от един път върху един и същи въпрос, освен за лично обяснение. Говоренето по първото четене не може да трае повече от един час и лично обяснение — повече от 5 минути.

При второ четене на законопроектите говоренето не може да трае повече от 15 минути.

Председателят може да продължи с няколко минути времето на оратора, за да довърши речта си.

Чл. 32. Дума за лично обяснение се дава, след като говорещият народен представител, който е предизвикал това лично обяснение, завърши речта си.

Който нарушава реда, прекъсва или оскърбява, няма право на лично обяснение.

Председателят е властен да реши дали има обстоятелства, които съставляват личен въпрос и дават основание за лично обяснение.

Председателят определя момента в същото заседание, когато ще бъдат изслушани личните обяснения.

Чл. 33. На министрите и докладчиците на комисията се дава думата колкото пъти и когато я поискат.

Чл. 34. Ако в Събранията стане смущение и председателят не може да възстанови реда, той вдига временно заседанието.

Чл. 35. Ако някой народен представител поиска прекратяване на разискванията, председателят подлага това искане на Събранията, което го решава по висшегласие.

Предложение обаче за прекратяване на разискванията не може да се тури на гласуване, докато предварително не са говорили 8 души. Ако предложението за прекратяване на разискванията не бъде прието, но има парламентарни групи, които не са се изказали по въпроса, дава се думата по на един оратор на всяка от тези групи.

Забележка. Всяка парламентарна група трябва да има най-малко трима члена. Своя състав и бюрото, което ръководи нейните работи, тя съобщава при конституирането си на председателството.

Чл. 36. Заседанието трае до 21 часа, а по решение на Събранията — и до полунощ.

Чл. 37. Закриването на заседанието и определянето на дневния ред на следното заседание се известява от председателя. При определяне дневния ред не могат да стават разисквания, а се правят само предложения.

Така определенният дневен ред се обявява на видно място в Събранията.

Глава IV

Комисии

Чл. 38. След приемането на този правилник Великото народно събрание избира следните комисии: една бюджетарна, една проше-тарна и по една за всяко министерство.

Всяка комисия се състои от 25 члена, освен проше-тарната, която се състои от 35 члена.

Комисиите могат да се делят на секции.

Чл. 39. Бюджетарната комисия, в която влизат по право председателят и един избран член от комисията по всяко министерство, изучава бюджетопроекта, като изнася в обстой доклад дейността и нуждите на всяко министерство, изучава също всички законопроекти и предложения, с които се искат допълнителни или извънредни кредити, отнасящи се до сключени, текущи и бъдещи бюджетни упражнения.

Чл. 40. Комисиите се избират по предложение от председателството с явно гласоподаване. При избора им се пази да бъдат представени всички парламентарни групи по възможност пропорционално. Никой народен представител не е длъжен да бъде едновременно член на повече от две комисии.

Чл. 41. Всяка комисия избира с явно гласоподаване свой председател и секретар. Комисиите не могат да заседават, ако не присъствуват в заседанието една трета от състава им.

За всяко заседание на парламентарна комисия секретарят държи протокол. В протокола се записват имената на отсъстващите членове; тия последните се съобщават на Събранията.

Длъжността на председателя на комисията е да свиква комисията, да пази реда и да ръководи разискванията; той може да вземе участие и в разискванията. Когато председателят отсъствува, комисията може да бъде свикана от секретаря или, ако и той отсъствува, от председателя на Събранията, в какъвто случай събранията комисия си определя един временен председател.

Чл. 42. Всяка комисия избира измежду членовете си докладчици, между които един за бюджетарната комисия, които съставят докладите върху изучените предмети, прочитат ги в Събранията и поддържат пред него решенията на комисията, като посочват и особените мнения, ако има такива.

Когато докладчикът е възпрепятстван през време на разглеждане законопроекта, замества го един от членовете на комисията.

Всяка комисия може да събира сведения по начин, както намери за добре. Тя може също да изпрати свои членове да се обясняват по предмета на самото място и после да съобщат на комисията събраните сведения. В последния случай се иска съгласието на Събранията.

Чл. 43. Всеки министър и народен представител може да участва в коя и да е комисия със съветателен глас.

Чл. 44. Министрите могат да доведат в комисията длъжностни лица, за да дават осветление.

Чл. 45. Председателите на комисията уведомяват членовете с писмена покана за деня, часа и мястото на заседанието, като им съобщават и дневния ред.

Глава V

Проверка на изборите

Чл. 46. Изборите на народните представители се проверяват от особена комисия, състояща се от 61 члена. В тази комисия участвуват представители от различните парламентарни групи, по възможност пропорционално. Тази комисия се разпределя на секции. Разпределението на секциите става така, щото да не влизат в тях ония представители, чиито избори ще се проверяват.

Комисията внася изборите за утвърждение от Великото народно събрание в срок един месец от назначението ѝ.

Чл. 47. Великото народно събрание е единственият съдия за правилността и действителността на избора. Ако проверочната комисия е дала заключение за касиране на някой избор, разискването не може да стане в същия ден, в който се е докладвал изборът на Събранията, а се отлага за следното заседание.

Великото народно събрание по доклад на комисията за проверка на изборите решава, в случай на установена нередовност при произвеждане на един избор, дали ще трябва в тая колегия да се произведе нов избор изцяло, или само в някои секции на колегията.

Чл. 48. За проверяване правилността на ония избори, които Великото народно събрание е решило да се анкетират на самото място, избират се анкетни комисии, състоящи се от по трима представители, от които поне единият трябва да принадлежи на оная парламентарна група, на която принадлежи и самият избраник.

Анкетните комисии са длъжни да се ограничават в проверяване само на въпросите, възбудени в избирателните протоколи и в поддалените в срок контестации.

Тия комисии са длъжни да представят писмен доклад заедно с протоколите си на Великото народно събрание в срок един месец от избирането им.

Чл. 49. При случай на приложение на чл. 105 на наредбата-закон за избиране народни представители, избира се от Събранията анкетна комисия, която след надлежно проучване предава на Събранията писмен доклад.

Чл. 50. Допълнителните народни представители получават чечни пари от деня на първото им явяване в заседание.

Глава VI

Внасяне и разисквания на законопроекты и предложения

Чл. 51. Законопроектите и предложенията, представени от правителството или народни представители, се отправят до председателя, който ги съобщава на Събраниято още в първото заседание след получаването им и разпорежда да бъдат веднага раздадени на всички народни представители.

Председателят съобщава на надлежните министри законопроектите и предложенията, внесени от народни представители.

Чл. 52. Всеки постъпил законопроект или законодателно предложение се приема от Събраниято на две четения.

Одобрението на укази, постановления на Министерския съвет, договори, междудържавни съглашения и други такива предложения се гласуват на едно четене. Събраниято може да реши, преди да се пристъпи към тяхното гласуване, да бъдат препратени в съответната комисия.

Чл. 53. Като се съобщи на Събраниято за постъпил законопроект или предложение, разглеждането им не може да стане в същото заседание.

Маловажните законопроекты и предложения, по искане на правителството, Великото народно събрание може да реши да се гласуват на първо четене без разисквания.

Чл. 54. Първото четене на законопроекта се заключава в прочитането му изцяло заедно с изложението на мотивите. Обаче, по решение на Събраниято, обширните законопроекты могат да не се четат.

При първото четене Събраниято се произнася по начало върху законопроекта, като се разглеждат неговите основни положения.

Ако Събраниято приеме законопроекта, той се изпраща в надлежната комисия, в противен случай — отхвърля се.

Чл. 55. Комисията, след като разгледа законопроекта, възлага на докладчика да направи по Събраниято за взетите решения писмен доклад, който се раздава на народните представители 24 часа преди разглеждането му от Събраниято.

Когато в първоначалния проект са направени от комисията незначителни изменения, тогава може да не се прави и раздава писмен доклад.

Чл. 56. В извънредни неотложни случаи, или когато законопроектът не е предизвикал големи разисквания, правителството може да поиска от Събраниято да гласува законопроекта по спешност, т. е. да се пристъпи веднага към второ четене, без да се изпраща законопроекта в надлежната комисия.

Чл. 57. При второ четене Събраниято разглежда законопроекта член по член и се произнася върху поправките и прибавките, които могат да се предложат от всеки народен представител. Тия поправки и прибавки се подават на председателя писмено. Може да става разискване само по членове, по които са направени такива писмени предложения за прибавки и добавки. Те се разискват веднага, но ако Събраниято поиска, се преработват в надлежната комисия за изучаване и докладване още в същия ден или пък в едно от идещите заседания.

Чл. 58. Задаването на законопроект за изменение и допълнение на закон трябва да определя кои членове се предлагат за изменение и допълнение; комисията не може да предлага изменение и допълнение на непосочени членове, нито Събраниято да разисква върху тях.

Чл. 59. Предложенията се гласуват по реда, както са подадени. Обаче, ако е направено предложение, което изключва другите, то се гласува най-първо.

Чл. 60. След гласуване на законопроектите или предложенията на второ четене, правителството може в следващите 24 часа да поиска да се направят известни поправки от редакционен характер.

Исканията за поправките се правят писмено до председателя и се гласуват от Събраниято без да има нужда да се раздават 24 часа по-рано.

Чл. 61. Правителството може да оттегли внесените от него законопроекты.

Предложенията, внесени от народни представители, могат да се оттеглят само със съгласието на Събраниято.

Чл. 62. Всички законопроекты и предложения от законодателен характер се издават отпечатани на народните представители най-малко 24 часа преди разискването им. Същото става и с докладните. Тия доклади трябва винаги да са мотивирани.

Чл. 63. Събраниято може да реши отпечатването и на всякакви други книги, които то намери за нужно.

Глава VII

Гласуване

Чл. 64. Гласоподаването бива лично, а именно:

1. Явно:

- а) чрез вдигане на ръка;
- б) чрез ставане и седане;
- в) чрез записване саморъчно имената си, и
- г) писмено.

2. Тайно: чрез бюлетини

Първите два начина на явното гласоподаване стават по усмотрението на председателя, а вторите — по решение на Събраниято. За гласуване чрез записване имената си приготвят се от секретарите да- листа, върху единия лист се подписват народните представители, които са за, а върху другия, които са против предложението. Тези листове се прилагат за пазене при протокола на заседанието.

Писменното гласоподаване става чрез прочитане от секретаря имената на представителите и отговарянето им за или против.

Тайното гласоподаване става с бюлетини. За преброяване и прочитане на бюлетините се избират двама народни представители, предложени от председателството.

Чл. 65. Гласоподаването чрез записване саморъчно имената си, поименното и тайно гласоподавания могат да стават винаги, когато това поискат най-малко 25 души представители, и Събраниято одобри искането им.

Чл. 66. Ако гласовете се разделят поравно, законопроектът или предложението се счита за отхвърлено.

Чл. 67. При избори на бюрата, ако двама или повече народни представители получат еднакво число гласове, жребиято решава кой е избран.

Чл. 68. Никой не може да иска думата през време на гласуването и докато не се обяви резултатът.

Чл. 69. Гласуването на поправките и прибавките става всякога преди гласуването на главния въпрос. При гласуване предложения не от законодателен характер на първо място се поставя онова, което не изчерпва въпроса.

Чл. 70. Гласуването на сложни въпроси може да става на части, щом това се поиска и Събраниято го одобри.

Чл. 71. Резултатът от гласуването във Великото народно събрание се прогласява от председателя със следните изречения: „Муозинство, Събраниято приема“ или „Мадцинство, Събраниято не приема“.

Когато резултатът от гласуването се оспори, председателят може да покани народните представители, които са против направеното предложение, да вдигнат ръка.

Глава VIII

Запитвания и питаня

Чл. 72. Всеки народен представител, който иска да направи запитване (интерпелация), трябва да го поднесе на председателя писмено и преди още да е започнал дневният ред. Председателят съобщава запитването веднага или в най-близкото заседание, без да е задължен да го прочете изцяло.

Правителството до една седмица съобщава на Събраниято коя дата определя за разискване на запитването. То може да поиска отлагане разискването на запитването и без да определи дата. В този случай се иска съгласието на Събраниято. Последното може да откаже отлагането и да определи дата за разискване на запитването.

Запитвания от народен представител към народен представител са забранени.

Чл. 73. В деня, означен за разискване на запитването, запитвачът има право да го развие в продължение най-много на половин час. След отговора на министъра, освен запитвачът, могат да се изкажат още по един от всяка парламентарна група, всеки най-много до 1/4 час.

Чл. 74. Никакъв мотивиран дневен ред върху запитването не може да се предложи, ако не е направен писмено и врат на председателя.

Чл. 75. Предложение за минаване чисто и просто на дневен ред, ако се поиска от някого, се гласува на първо място.

Чл. 76. Ако предложението за минаване чисто и просто на дневен ред не се приеме, председателят полага на гласуване мотивирания дневен ред. В случай че са предложени няколко мотивирани дневни редове, председателят полага на гласуване най-напред онзи дневен ред, който е приет от правителството или съответния министър, а останалите — по реда на постъпването им.

Чл. 77. Ако онзи, който е направил запитването, го оттегли, всеки народен представител може да подеме и поддържа същото запитване.

Чл. 78. Питания от народните представители могат да се отправят към министрите и към бюрата на Великото народно събрание само в писмена форма. Председателят уведомява Събраниято за съдържанието на постъпилите питання при започване на заседанието. На питането се отговаря в същото или в едно от следващите заседания.

Четенето на писменото питане не може да трае повече от 1/4 час.

Министърът може да заяви, че не намира за уместно да отговори на някое питане.

Народният представител, който е направил питането, има право да заяви пред Събраниято, че е доволен или не от даденния му отговор.

Глава IX

Прошения и жалби

Чл. 79. Прошенията и жалбите, които се подават на Събраниято, трябва да са подписани от просителите.

Чл. 80. Прошенията и жалбите, по реда на тяхното получаване в Събраниято, се вписват в особена за това книга под номер по ред, с означение името и местожителството на просителя или подателя на жалбата, датата на постъпването и краткото съдържание на прошенията или жалбата.

Чл. 81. Прошенията и жалбите се разглеждат от прощетената комисия. Ако комисията намери, че прошенията или жалбите не заслужават внимание, тя постановява да останат без последиствие, а другите прошения или жалби, по решение на комисията, се изпращат при надпис в надлежното министерство за осветление или мнение, което трябва да отговори в двуседмичен срок.

След получаване отговорите, комисията разглежда всяко прошение или жалба и взема решение по тях.

Чл. 82. Ако при разглеждането на някое прошение или жалба комисията се удостовери, че просителят не се е бил отнесъл по-напред до надлежното учреждение, компетентно да се произнесе по работата, връщат се на просителя чрез канцеларията на Събраниято или му се съобщава за резултата.

Тая наредба не се отнася до жалби или до прошения (петиции) за изискване изработването или изменението на някои закони.

Чл. 83. Прошенията, които се отнасят до внесени в Събраниято законопроекти или законодателни предложения, се препращат до ония комисия, която изучава тия законопроекти или предложения.

Чл. 84. Всеки петък предложенията на прошеватната комисия могат да се докладват на Събраниято, което взема по тях решение.

Ако предложението има законодателен характер, по него може да се вземе решение само по реда, посочен в глава VI от настоящия правилник.

Решенията на прошеватната комисия, които засягат интересите на съкровището или други материални интереси на държавата, се внасят в Събраниято по реда на внасянето на законодателните предложения от съответния министър. Взетите от Събраниято решения по предложение на прошеватната комисия или на съответния министър се обявяват в „Държавен вестник“ от съответния министър.

Глава X

Дисциплина

Чл. 85. Прекъсване на оратора, лични нападки против когото и да било, непристойно държане и постъпки, които нарушават реда на заседанието, са забранени.

Чл. 86. Дисциплинираните наказания, които се налагат на народните представители, са:

- а) напомняване;
- б) забележка;
- в) изобличение;
- г) отнемане думата;
- д) отстранение от заседанието, и
- е) временно изключване от Събраниято.

Чл. 87. Напомняване се прави от председателя на всеки оратор, който се отклони от реда на разискванията, както и на ония, които нарушават реда на заседанието по какъвто и да било начин.

Забележка и изобличение се прави от председателя на всеки оратор, който не е взел акт от напомняването на председателя и който продължава да нарушава реда на заседанието.

Чл. 88. Думата се отнема на оня оратор. а) който, след като му се наложат две от предвидените по-горе наказания, не се поправи; б) който след изтичане на времето, определено от правилника, въпреки поканата на председателя да завърши, не свърши говоренето си.

Чл. 89. Отстраняването от заседанието става от председателя, когато народният представител, въпреки напомняването, се държи непристойно в заседанието или, въпреки че му е отнета думата, продължава да говори.

Отстраненият е длъжен веднага да напусне заседателната зала.

Чл. 90. Временно се изключва от Събраниято всеки народен представител:

- а) който в течение на същото заседание бъде наказан три пъти с изобличение;
- б) който оскърби Великото народно събрание или част от него, или председателят на заседанието;
- в) който оскърби Държавния глава или отправи към правителството или към някои от членовете му обиди или издъпвания;
- г) който в заседанието на Събраниято отправи позив към насилство или към гражданска междусобица.

Само председателят е властен да реши дали трябва да се направи предложение за изключване провинил се народен представител.

Чл. 91. Временното изключване води със себе си запрещение на наказан народен представител да вземе участие в работите на Събраниято през всичкото време, за което е наложено това наказание.

Чл. 92. Първите четири наказания се налагат от председателя, а временното изключване се налага от Събраниято по предложение на председателя.

Чл. 93. В случаите на чл. 90, пунктове „а“, „б“, „в“ и „г“, временното изключване от Събраниято се налага до три заседания, включително заседанието, в което е наложено наказанието.

Временно изключеният се лишават от дневни пари.

Народният представител, против когото се иска временно изключване, има право да бъде изслушан или пък да упълномощи друг представител да бъде изслушан вместо него. И в двата случая защитата не може да се продължи повече от 1/4 час.

Събраниято веднага след това гласува предложението.

Ако във от предвидените в настоящата глава нарушения народният представител извърши престъпления от общ характер, с него се постъпва съгласно решението на Събраниято и съответните закони.

Глава XI

Дневници

Чл. 94. Редактирането на дневниците на Събраниято се извършва под надзора на председателя от двама секретари, които са участвували в заседанието, и от началника на Стенографското отделение.

Поправките на фактическите грешки в окончателно приетите законопроекти, предложения и бюджетпроекти се съобщават от председателя за одобрение в едно от следващите заседания на Събраниято.

Чл. 95. Дневникът на всяко заседание на Събраниято съдържа:

- а) датата и часа на откриването на заседанието;
- б) имената на отсъстващите народни представители;
- в) имената на председателя и секретарите;
- г) всичко, дума по дума, което се говори и става в заседанието, и

д) взетите от Събраниято решения по всеки въпрос.

Забележка. При отнемане думата на народния представител председателят може да заповяда на стенографите да не записват речта му след отнемане на думата му, ако продължи да говори.

Чл. 96. Стенографските дневници за всяко заседание се приготвят от Стенографското отделение в същия или следния ден на заседанието.

Преглеждането и поправките на речите от самите оратори може да става в канцеларията на Стенографското отделение в течение на следния ден след изготвянето на дневника, подял което последният, подписан от председателствувания заседанието, дежурните секретари и началника на Стенографското отделение, се изпраща в Държавната печатница за незабавно напечатване и разпространение.

Поправянето на речите се ограничава в свързване на мислите и изреченията и в стилистични оправяния на някои фрази. В никой случай не може да се притуря нещо, което не е било говорено в заседанието, или пък да се изхвърли нещо, което е било говорено.

Глава XII

Отпуски и отсъствия

Чл. 97. Никой народен представител не може да отсъствува от заседанието на Събраниято и от заседанието на комисии, в които е член, без отпуск.

Отпуск за определено време се дава от Събраниято по писмено заявление до председателя, съдържащо причините за искания отпуск.

В случай на неотложна нужда председателят може сам да разреши отпуск за време не повече от 20 дни, но е длъжен да съобщи това на Събраниято още в първото заседание след даване отпусък. По същия начин се постъпва и в комисии. След констатирано трикратно и неоправдано отсъствие на народен представител от една и съща комисия, последният се замества по надлежния ред с друг народен представител.

Чл. 98. Народен представител, който отсъствува без отпуск, губи правото си на дневни пари за заседанията, от които е отсъствувал.

Глава XIII

Неприкосновеност на народните представители

Чл. 99. Искането да се задържи под стража един народен представител във време на сесия се отправя до председателя на Събраниято, който го съобщава в първото му заседание. Книжката по искането се изпраща веднага и без разсъждане в комисията по Министерството на правосъдието, за да се произнесе дали има основание за уважение на искането.

Докладът на комисията се представя на Събраниято в определен от него срок.

Чл. 100. Когато някой народен представител е задържан преди откриването на сесията, или през време на сесията, книгата за задържането се съобщава незабавно на Великото народно събрание за разглеждане основателността на задържането.

Събраниято решава по реда, указан в предишния член, да се освободи ли такъв народен представител, или да се задържи под стража.

Глава XIV

Вътрешна охрана на Събраниято

Чл. 101. Председателят се грижи за сигурността на Събраниято и на членовете му.

По предложение на председателя, Събраниято само решава какви мерки да се вземат и приложат за тази цел.

Чл. 102. Никое външно лице, под никакъв предлог, не може да гледе в заседателната зала на Събраниято във време на заседание.

Чл. 103. Посетителите на ложите и галериите, които не се държат прилично, нарушават тишината или дават знак за одобрение или неодобрение към това, което става в Събраниято, се изваждат веднага навън от заседанието на Събраниято по заповед на председателя.

Чл. 104. Входните билети за всяко заседание се дават на посетителите от началника на канцеларията на Събраниято по нареждане на министрите или по искане и под отговорност на народен представител.

Само представителите на печата имат право на постоянни билети. Билетите за дипломатическата ложа са на разположение на министъра на външните работи и на изповеданията.

Глава XV

Вътрешна администрация на Събраниято

Чл. 105. Председателят има висшето ръководене и контрол на всички служби на Събраниято.

Чл. 106. Службите на Събраниято са: председателството със секретариата; канцеларията на Събраниято, Стенографското отделение, сметководството и библиотеката.

За всяка от тия служби бюрата на Събраниято ще изработи отделни правилници, като се имат пред вид наредбите, изложени в настоящия правилник.

Всички служби са подчинени на председателя. Назначението, повишението и наказанието на служителите при Събранията става от председателя.

Чл. 107. Сметководството действа съгласно отнасящите се до него закони и правилници.

Чл. 108. Назначен на служба при Събранията може да бъде само оня кандидат, който отговаря на предвидените в закона за държавните служители и в правилниците за службите при Великото народно събрание условия.

Глава XVI

Библиотека на Събранията

Чл. 109. В бюджета на Събранията се предвижда всяка година сума за доставяне книги, периодически списания и вестници за библиотеката. Откупуване на повече брой от една книга с цел за подпомагане писателя не може да става.

Чл. 110. Доставка на книги и пр. става по нареждане на председателя на Великото народно събрание.

Чл. 111. Нито една книга, списание и вестник не може да се изнася от Събранията освен срещу разписка от заявителя и с разрешение от началника на канцеларията.

Чл. 112. Във време на сесия изнасянето на книги е забранено, а в читалнята на Събранията могат да влизат и да вземат книги от библиотеката само министрите и народните представители.

Чл. 113. В началото на всеки законодателен период от канцеларията на Събранията се раздава на всеки народен представител по един брой от избирателния закон, закона за бюджета, отчетността и предприятията, правилниците на Събранията и каталога на книгите на библиотеката.

Освен това на всеки народен представител се праща „Държавен вестник“ заедно с дневниците на Събранията за през текущата легислатура.

Глава XVII

За изменение на правилника

Чл. 114. Настоящият правилник може да се допълни и измени, ако 1/4 от народните представители внесат проект за това.

Такова предложение се напечатва и разглежда от Събранията по реда, определен за разглеждане на законопроектите.

Председател Васил Коларов: Предстои Великото народно събрание да се изкаже по принцип по проекто-правилника. Моля г-да народните представители, които биха желали да вземат думата, да заявят.

(Народните представители Ангел Държански, Минчо Драндаревски, Йордан Ковачев и Христо Г. Попов поскочиха думата) Има думата народният представител г-н Славя Пушкарков.

Славя Пушкарков (з): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Проект-правилникът, който предстои да бъде разгледан и одобрен от Великото народно събрание, има в този момент изключително значение. Великото народно събрание се събира, за да изработи конституцията на новата република България, да изработи основния закон, по който нашата държава ще се управлява за в бъдеще, основния закон, върху който ще се изгражда новата наша общественост. А правилникът за вътрешния ред на Великото народно събрание има значение на основен закон за самото Велико народно събрание, защото по неговите правила и в неговите рамки ще се развият дебатите по проекто-конституцията на Народната република България. Аз се надявам, че всички народни избраници ще отдадат нужното сериозно внимание на проекто-правилника и ще го разгледат подробно, за да приемат един правилник, който да ни даде възможност по-нататък да създадем една конституция, която нашият народ заслужава и за която той се бори от началото на третото българско царство до 9 септември.

Моментът, в който започваме разглеждането на проекто-правилника, е твърде сериозен, не само защото ни предстои да изработим основния закон на нашата държава, но и защото нашата държава в този момент е поставена в международно отношение при такива условия, при които на нас се налага да бъдем извънредно много бдителни, извънредно много твърди и с извънредно голям кураж да отстояваме позициите на българския народ и независимостта на българската държава.

От своето основаване и до днес Българският народен земеделски съюз се е борил непрекъснато за едно коренно изменение на основния закон на българската държава. От освобождението ни от турско иго до 9-ти септември ние бяхме конституционна монархия, обаче българският народ никога през това време не е преставал да води борба против конституционната монархия и против монархията изобщо; българският народ никога не е преставал да води борба за осъществяване на републикански режим в страната. А Българският народен земеделски съюз, воден от Александър Стамболийски, е бил членен отряд в тази народна борба за република. (Ръкоплескания от земеделците)

Още от момента, когато във Великото народно събрание в Търново Александър Стамболийски застана срещу цар Фердинанд, до днес Българският земеделски народен съюз се бори за република. И в своята борба за република той можа да дойде до ония дни след миналата световна война, когато разбунтуваната българска армия, водена от Райко Даскалов, обяви в Радомир първата българска република. (Ръкоплескания от земеделците)

Наистина тази първа българска република не можа да просъществува дълго време, обаче за това вината не е на българския народ. Вината не е в това, че българският народ не е имал желание да живее под републикански режим. Вината е там, че в нашата

страна все още съществуваше и имаше налице огромна немска армия, която, командувана от „демократичното“ правителство тогава на цар Фердинанд, отиде срещу българските войски, които се връщаха разбиты от фронтите, избяг голяма част от тях и по този начин потуши първото сериозно народно въстание и унищожиха първата българска република.

Борбите за република обаче не престанаха и по времето, когато Александър Стамболийски управляваше България. Той непрекъснато се готвеше да намери начин и сили, въпреки пречките, които имаше вътре и вън от страната, да обяви България за република. И днес всеизвестна истина е, че на 9 юни убийците на Александър Стамболийски завиха отрязаната му глава в ръкописния проект на новата републиканска конституция на България. (Ръкоплескания от земеделците)

Някой от опозицията: Звенарите му отрязаха главата.

Никола Петков (ЗНП): За въже не се говори в къщата на обесения!

Друг от опозицията: Вие сте сега съюзници на звенарите.

Славя Пушкарков (з): Г-жи и г-да народни представители! Ако известни хора смятат, че с пререкания, които могат да проведат в Народното събрание, ще могат да увеличат дажбата, която получават, смея да ги уверя, че с това няма да увеличат св-я престоиж пред българския народ. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството и гласове: „Браво!“)

Никола Петков (ЗНП): Най-важен въпрос за нас сега е въпросът за дажбата. Кажете ми, колко пари получаваше от Сърбия? Какви беше дажбата ти от сръбския крал?

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Никола Петков (ЗНП): И друго: питайте секретаря си, шефа си Оббов, колко години крал Александър му е плащал пари.

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Славя Пушкарков (з): Адвокат на Александър Оббов не съм.

Борбите през септември 1923 г. и веднага след преврата на 9 юни доказваха и на българската общественост, и на най-големите врагове на републиката, и на света, че българският народ не е забравил делото на Александър Стамболийски ...

Никола Петков (ЗНП): А вие го забравихте.

Славя Пушкарков (з): ... и не е преставал да се бори за република България. (Бурни и продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Някой от опозицията: Вие го забравихте.

Славя Пушкарков (з): Септемврийското въстание през 1923 г. беше доказателство, че българският народ и тогава бе въстанал от долу, въстана по селата, въстана без да бъде воден от ония носители на големи имена, които провокират тук в Народното събрание, и се бори за република България. (Бурни и продължителни ръкоплескания от мнозинството и гласове: „Браво!“ Възражения от опозицията)

Никола Петков (ЗНП): Ти къде беше тогава?

Славя Пушкарков (з): И аз смея да твърдя, че втората българска република не е обявена сега; втората българска република беше обявена в Средногорieto и в Стара планина през септември 1923 г., когато българските селяни и работници въстанаха против кървавия режим на Александър Цанков. (Ръкоплескания)

Тая борба за република, кърваво потушена, въпреки това, не спря. Нито убийците на Александър Стамболийски, нито знез, които хвърлиха България в пожари, нито техните сътрудници, които носеха името и фирмата на Земеделския съюз, а умряха като членове на Александър Цанковото движение, можаха да спрат борбата на българския народ за република. (Неколцина от земеделците ръкоплескат) Преди 9 септември българският народ, обединен под знамето на Отечественния фронт, поведе с оръжие в ръка тая борба. На 9 септември тая борба завърши с решителна победа на народа над всички негови врагове. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Никола Петков (ЗНП): Само че ти не беше там тогава. Ти беше тогава на друго място.

Славя Пушкарков (з): Другарю Никола Петков! Ти много добре знаещ, къде бях аз тогава, защо бях и какво правех.

Никола Петков (ЗНП): Защото знам, затуй ти го казвам, къде си бил ти тогава. Ти не си бил тогава в тая борба.

Славя Пушкарков (з): Ако в този момент вие оттам провокирате, аз съм длъжен да заявя, че на 9 септември не Славя Пушкарков, а вие утвърдихте онези лица, против които днес тук вдигате вой.

Никола Петков (ЗНП): Да, да, ние ги утвърдихме! Попитай Добри Терпешев, кой ги е утвърдил.

Слави Пушкар (з): След тая дата — 9 септември — след като българският народ победи и взе в свои ръце властта, през двете години, през които Отечественият фронт не бе обявил България за република, навсякъде, където отидехме, един въпрос съществуваше пред нас, един въпрос задаваше българският народ и по села, и по градове: . . .

Никола Петков (зНП): Кой избива сдружените земеделци?

Слави Пушкар (з): . . . кога и какво ще стане с републиката? Тоя въпрос не можеше да не намери своето разрешение. И той най-сетне чрез народните представители ще намери своето разрешение.

Някой от опозицията: И още един въпрос задава народът — за своите права.

Друг от опозицията: Кажете от твоето село какво пишат? (Сочи един лист)

Слави Пушкар (з): Историческият развой на народите установява, за голямо съжаление, че никога законите за големите реформи не предхождат самите реформи. Преди всяко големите промени изгряват в душата на народа. Народите се борят за тях, народите ги осъществяват и едвам след това търсят начини и средства да дадат законна форма на онова, което вече се е постигнало. И ония, които са водили борби за известни реформи и са ги извоювали с жертви и с кръв, винаги са намирали сили да дадат законна форма на онова, което вече са извоювали. Нито Френската революция беше предхождана от един закон, нито руската революция беше предхождана от един закон, нито 9 септември беше предхождан от един закон за република България. Винаги по-рано са били извършвани големите промени, а след това са били узаконявани.

Днес пред нас стои задачата да изработим основния закон на републиката, която българският народ след толкова дълги борби извоюва на 9 септември 1944 г. И какъвто и да бъде воят, откъдето и да идва той, против републиката и нейния основен закон, тя ще бъде, защото това е волята на българския народ. (Ръкоплескания от мнозинството. Възгласения от опозицията)

Поради това именно, че проекто-правилникът за вътрешния ред на Великото народно събрание ще трябва да даде рамките, в които ще се развият дебатите за изграждането на основния закон на нашата страна, най-важната част от него е частта, която се отнася до изработването и приемането на конституцията. По всичко изглежда, че избраната от Великото народно събрание комисия да изработи проекто-правилника е погледнала твърде сериозно на работата си защото имаме да се направят извънредно много малко бележки по този правилник и то само за оточняване на някои текстове. Все пак ние не можем да не подчертаем, че главна втора от проекто-правилника е извънредно важна и че комисията е направила всичко възможно, за да се даде на всички народни представители достатъчна възможност да се изкажат по проекто-конституцията.

Чл. 11 постановява, че комисията, която ще изработи проекто-конституцията, е длъжна да вземе под внимание не само онова, което ще се говори тук, в сградата на Народното събрание, но и всички предложения и изказани мнения и препоръки, които биха били дадени от партийните, обществените, професионалните и други организации. Може би никога в историята на българската държава не е даван такъв широк мандат на една парламентарна комисия — да се съобрази с мненията на българския народ, независимо от коя група и по какъв начин са изказани, и независимо от това, дали са изказани в сградата на Великото народно събрание, или извън нея. И затова ние трябва особено дебатно да подчертаем, че този чл. 11 има изключително значение за Великото народно събрание и за неговата бъдеща работа.

От друга страна, независимо от това, какви мнения ще бъдат взети пред вид от комисията и как ще бъде изработен проектът за конституция, на народните представители от Великото народно събрание се дава възможност три пъти да разглеждат този проект и да се изкажат по него, и най-сетне през едно четвърто поименно гласуване се поставя пред всеки възможността да каже, дали одобрява приетия вече проект за конституция, или не го одобрява. (Възгласения от опозицията)

Ние чуваме от докладчика на комисията по правилника, че някои народни представители в тази комисия са се противопоставили против поименното или явното одобрение или неодобрение на конституцията. Земеделската парламентарна група смята, че това е най-важният член в този правилник . . .

Някой от опозицията: Секция на Работническата партия!

Слави Пушкар (з): Ако представителите на южноафриканския съюз смятат така, нека да го заявят. (Смях и ръкоплескания от мнозинството)

Никола Петков (зНП): Като вземеш един и половина милиона гласа, тогава ще говориш за група.

Слави Пушкар (з): Половината са от гласовете на Демократическия съговор. „Да са ви честити!“ (Ръкоплескания от мнозинството. Възгласения от опозицията)

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Слави Пушкар (з): Ако представителите на генерал Смъте нямат куража да излизат пред народа и да кажат, одобряват или не одобряват конституцията, това си остава за тяхна сметка. Ако ние, секция или не, изработим една лоша конституция за България . . . (Ръкоплескания от опозицията) Имайте куража да излезете и да кажете, че сте против републиканската конституция на България!

Никола Петков (зНП): Ние сме казвали и ще кажем за каква конституция сме. Ние сме против комунистическата конституция.

Слави Пушкар (з): Ние смятаме, че чл. 23 от проекто-правилника има изключително значение, защото дава възможност на всеки народен представител да покаже пред българския народ своя истински образ.

Другите глави от проекто-правилника за вътрешния ред са в повечето случаи едно приповторение на постановления от правилниците на миналите Народни събрания, които постановления са станали, така да се каже, вече традиция в нашия Парламент и затова аз няма да се спирам в подробности по останалите глави от проекто-правилника за вътрешния ред.

Заслужава внимание глава VII от този проекто-правилник, която се отнася до начина на гласуването при други случаи, а не при одобрение на проекта за конституцията. В тази глава VII, в която се предвиждат няколко начина на гласуване, се дава абсолютна възможност да се провери винаги за кой проект се гласува с мнозинство и за кой се гласува с малцинство. Този начин на гласуване е действително една гаранция, че няма никога да бъде обявено мнозинство, без да има такова.

Никола Петков (зНП): Вашата гаранция!

Слави Пушкар (з): Земеделската парламентарна група (Възгласения от опозицията) в своето заседание разгледа проекто-правилника и смята, че в текста на чл. 39, така както е предложен, има една неяснота. Чл. 39 гласи: (Чете) „Бюджетарната комисия, в която влизат по право председателят и един избран член от комисията по всяко министерство“ и пр.; а в чл. 38 се казва, че бюджетарната комисия има 25 члена. Ние предлагаме, чл. 39 да се поправи така: „Бюджетарната комисия, в която, освен избраните 25 члена, влизат по право още и председателят и един избран член“ и пр. — по-нататък следва текстът, както е.

Глава V се занимава с проверката на изборите, с евентуални касирания и нови провъзгласявания на народни представители. В чл. 50 се казва: (Чете) „Допълнителните народни представители получават дневни пари от деня на първото им явяване в заседанията“. Ние предлагаме, думата „допълнителните“ да се замени с думите „провъзгласените по-късно“.

Някой от опозицията: Ами УНРРА!

Слави Пушкар (з): За голямо съжаление, УНРРА раздава само шоколад на своите питомци, а не раздава депутатски места. (Смях и ръкоплескания от мнозинството) В чл. 62 — глава VI — се казва: (Чете) „Всички законопроекти и предложения от законодателен характер се раздават отпечатани на народните представители най-малко 24 часа преди разискването им. Същото става и с докладите. Тия доклади трябва винаги да са мотивирани“. Възможно ли е пред вид практиката на миналите Народни събрания, земеделската парламентарна група смята, че за да се даде възможност на всички парламентарни групи да се съберат отделно и да разглеждат внесените в Народното събрание законопроекти, срокът от 24 часа трябва да бъде продължен на 48 часа. И ние първи предложение в този смисъл: цифрата 24 да бъде заменена с цифрата 48.

Г-жи и г-да народни представители! Имайки всичко това пред вид проекто-правилникът, така както се прочете пред всички, смятам, че ще бъде гласуван от мнозинството на Народното събрание.

От името на земеделската парламентарна група заявявам, че ние по принцип ще гласуваме проекто-правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител г-н Минчо Драндаревски.

Ангел Държански (зНП): Г-н председателю! Аз бях поискал пръв думата. Защо не дадохте на мене думата?

Д-р Иван Пашов (к): Няма ли доверие в Минчо Драндаревски?!

Минчо Драндаревски (зНП): (От трибуната) Г-да народни представители! От името на съюзните опозиционни организации дължен съм да заявя, че ние добдохме тук с намерението да бъдем делови и да не се занимаваме с постановки, фикции и приказки, които нямат нищо общо с практическата ни работа и задача. Запали това аз пристъпвам направо към нещата — да изкажа становището на съюзните опозиционни организации относно изменението и допълнението на представения ни правилник за вътрешния ред на Великото народно събрание.

Първо, намираме, че с чл. 7, буква „б“, от правилника, където се постановява, че „секретарите четат законопроектите и предложенията на първо четене и когато няма докладчици“ неправилно се възлага тая длъжност на секретарите, затуй защото дългът на докладчиците е тощо този — да четат законопроектите. Не бива това да се възлага като право и задължение на секретарите. Ето

ващо съюзните опозиционни парламентарни отечественофронтовски организации . . .

Никой от мнозинството: Е-е-е!

Минчо Драндаревски (ЗНП): . . . заявяват, че се противопоставят на буква „б“ от чл. 7 и молят, тази буква да бъде заличена от правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание.

Ние смятаме, че чл. 15, алинея последна, в която се казва, че никой оратор при първото четене на проекта за конституцията не може да говори повече от 1 час и 30 минути, трябва да претърпи едно коренно изменение в смисъл, че всеки народен представител, оратор от тази трибуна може да говори поне два часа.

От мнозинството: О-о-о!

Минчо Драндаревски (ЗНП): Съображения. Г-да народни представители! Ние ще има да се занимаваме с един от най-важните и деликатни въпроси за устройството на бъдещата република България — с нашата конституция. Следователно, когато се занимаваме с един такъв важен проект, където се засягат важни и от жизнено значение въпроси за устроителното устройство на нашата държава, не може един оратор да се изкаже в един час и половина.

Предлагаме: минимумът на това време да бъде два часа.

Независимо от това нашите организации намерят, че изправилно и метотно е постановлението на чл. 15, а именно, че предложението за прекратяване на дебатите може да бъде поставено на гласуване, само ако са се изказали най-малко 20 оратори, без обаче да се казва, дали тия оратори ще бъдат от различните групи на Парламента, дали въобще всичките парламентарни групи ще бъдат представени в това изказване. Второто изречение на този член гласи: „Ако предложението бъде прието, то няма парламентарни групи, които не са се изказали, дава се думата по на двама оратори на всяка от тези групи.“ Ние намираме, че това е съвършено несправедливо — неизказалите се групи да бъдат застъпени с по двама свои оратори, независимо от това какъв е техният числен състав. Ние заявяваме от тази трибуна, че ние не можем да бъдем сравнявани с тези, които, взети всичките заедно, не могат да прерват колкото на нас. Затова ние искаме да бъде застъпен принципът на пропорцията — всички парламентарни групи да бъдат застъпени съгласно своята численост в изказванията на мненията и становищата по даден въпрос, който се разглежда в Народното събрание. Попадна тия съображения ние искаме да се направи изменение в чл. 15.

По чл. 17 ние намираме за уместно да ви направим предложение в смисъл: гласуването на членовете от конституцията и на предложенията по тях да става с 2/3 мнозинство от народните представители. Съображения.

Г-да народни представители! Тук не се гласува за едно общинско ларение от 50 или 100 л., направено от един човек на друг, нито за отстъпването на някаква фондация от едно учреждение на друго, а се касае за гласуването на един основен закон, който ще има приложение в нашия републикански живот за дълги и дълги години. Следователно трябва, ако не абсолютното болшинство, то поне 2/3 от представителите на народа да гласуват „за“, за да има това гласуване демократичен и народен характер. Иначе ние, съюзните опозиционни отечественофронтовски организации, заявяваме, че всяко решение, основано на болшинство по по-малко от 2/3 от народните представители, не е задължително за българския народ.

От мнозинството: Е-е-е!

Минчо Драндаревски (ЗНП): Ние намираме за основателно да подчертаем, че в чл. 20 от правилника, който гласи: (Чете) „При второто четене на проекта се спазват правилата на чл. 57 от този правилник, като ораторите не могат да говорят повече от 20 минути“, времето, което е определено тук, е съвършено малко, и молим народните представители да се солидаризират с нас да се увеличи това време на един час.

Ние смятаме, че трябва да бъде видоизменено, допълнено и поправено съдържанието и на чл. 25 от правилника, който гласи: (Чете) „Във всеки заседателен ден точно в 15 часа председателят открива заседанието, ако присъствуват в него повече от 1/3 от народните представители“. Ние молим да се съгласите с нас, вместо „1/3“, да се каже „половината“. Искане това, затуй защото, когато се решават въпроси от такава важност за бъдещето устройство на държавата, не може 1/3 от народните представители да ангажират целия Парламент и да се решават такива съдебноосни въпроси. Ние смятаме, че най-малко половината от народните представители трябва да присъствуват, за да се счита заседанието редовно.

Ние смятаме, че алинея втора на чл. 29, в която се казва: „Народните представители говорят от трибуната. Те могат да говорят в от мястото си, но не повече от 10 минути“, трябва да се измени в смисъл, времето за говорене от мястото да бъде увеличено поне на 20 минути.

В чл. 31 е казано: „Никой народен представител не може да говори повече от един път върху един и същи въпрос, освен за лично обяснение. Говоренето по първото четене не може да трае повече от един час, а лично обяснение — повече от 5 минути“. В алинея втора на същия член се казва: (Чете) „При второ четене на законопроекта говоренето не може да трае повече от 15 минути.“

Г-да народни представители! От името на опозицията аз предлагам по чл. 31, времетраенето на говоренето по първо четене да не бъде един час, а да бъде час и половина, а във втората алинея „15 минути“ да стане „половин час“.

Друга непълнота намирам в чл. 35 от правилника, алинея втора, която гласи: (Чете) „Предложението обаче за прекратяване на разискванията не може да се тури на гласуване, докато предварително

не са говорили 8 души. Ако предложението за прекратяване на разискванията се приеме, то има парламентарни групи, които не са се изказали по въпроса, дава се думата по на един оратор на всяка от тези групи.“ По същите съображения и по същата логика дължид сме да заявим, че ние държим за пропорционално представяне и на трибуната. Ето защо заявявам, че ние искаме и настояваме, правим предложение, чл. 35 да бъде видоизменен така: (Чете) „Извакването на групите в Народното събрание да бъде в зависимост от тяхната численост.“ Дадена група да има оратори пропорционално на числеността ѝ.

В глава IV, чл. 38, е казано, че Великото народно събрание след приемането на този правилник избира следните комисии: бюджетарна, прощатарна и по една за всяко министерство. Не се казва какъв е процентният състав на комисиите. Затуй ние предлагаме, комисиите да бъдат съставени пропорционално на ръста на парламентарните групи в Народното събрание.

Но има един твърде важен въпрос, който обръща вниманието на нашата парламентарна група. Това е чл. 52, алинея втора, която е казано: (Чете) „Одобрението на укази постановления на Министерския съвет, договори, междудържавни съглашения“ — подчертавам това, защото за нас междудържавните съглашения имат особена важност — „и други такива предложения се гласуват на един четене.“ Г-да народни представители! Дълга да заявя: ние смятаме, че междудържавните съглашения не могат да бъдат разглеждани само на едно четене. Когато се касае до въпроси, които ангажират държавата, държавни интереси, те не могат да се сложат на разглеждане само на едно четене; те ще трябва да минат така, както минават всички законопроекта — на три четения. Затуй нашата парламентарна група предлага, в чл. 52 да бъде изключен този пасаж: „междудържавни съглашения“ и да се включи към онези въпроси и проекти, които се разглеждат на три четения.

Последното изречение на алинея втора от чл. 52, което гласи: (Чете) „Събраниято може да реши, преди да се пристъпи към тяхното гласуване, да бъдат препратени в съответната комисия“, също трябва да се измени. Думата „може“ — подчертавам дебело — предлагаме да стане „трябва“. Не „може“ а „трябва“ да бъдат препратени на съответната парламентарна комисия.

Ние смятаме, че в чл. 57 от правилника трябва да се внесе също една добавка; там, дето е казано: „Тия поправки и прибавки се по-дават на председателят писмено“, да се добавят думите „и устно“. Защото от парламентарната практика, която имаме, се знае, че та винаги може в даден момент спешно да се поднесе писмено предложение, а това може да стане и устно. По-демократично, по-народовластнически е да се прибавят думите „и устно“. Текстът, който се предлага, е дело на минималите режими, които ние отрекохм: Ние като претендираме, че сме демократи, ще трябва да прибавим думите „и устно“.

В чл. 65 на правилника, където е казано: (Чете) „Гласоподавателите, чрез записване саморъчно имената си, комисиите и тайно гласоподавания могат да стават винаги, когато това поискат най-малко 25 души представители“, следващите думи „и Събраниято одобри искането им“ трябва да бъдат заличени. В противен случай какво излиза? 25 души народни представители имат едно право. Какво е това право? Да дават мнение, как да стане гласуването, но това право веднага се суспендира от Събраниято, което одобрява или не одобрява искането на тия 25 души народни представители. Затуй ние смятаме, че последните думи на чл. 65 „и Събраниято одобри искането им“ трябва да бъдат заличени.

С чл. 65 трябва да бъде съгласуван и чл. 70, който гласи: (Чете) „Гласуването на сложни въпроси може да става на части, щом това се поиска и Събраниято го одобри“. Ние приемаме първата част „Гласуването на сложни въпроси може да стане на части, щом това се поиска“, а последната част „и Събраниято го одобри“ да бъде заличена и заместена от текста на чл. 65 — т. е., когато това поискат най-малко 25 души народни представители“.

Ние смятаме, че трябва да претърпи корекция и чл. 73, който гласи: (Чете) „В деня, означен за разискване на запитването, запитвачът има право да го развие в продължение най-много на половин час. След отговора на министъра, освен запитвачът, могат да се изкажат още по един от всяка парламентарна група, всеки най-много по четвърт час“. Изменението, което трябва да претърпи чл. 73 от правилника, се състои в това: „половин час“ да стане „еден час“, а „четвърт час“ да стане „половин час“.

В алинея втора на чл. 78 се казва: (Чете) „Четенето на писменото питане не може да трае повече от четвърт час“. Ние предлагаме да се каже „половин час“. Г-да народни представители! Има питання, които по своята важност могат да отнемат и половин час, за да бъдат добре аргументирани и изнесени пред уважението г-да народни представители.

В чл. 84, се казва: (Чете) „Всеки петък предложението на прощатарната комисия могат да се докладват на Събраниято, което взема по тях решение“. Ние предлагаме да стане: „Всеки петък предложението на прощатарната комисия трябва да се докладват на Събраниято“ — думата „могат“ да бъде заменена с думата „трябва“.

В алинея втора на същия член, който гласи: (Чете) „Ако предложението има законодателен характер, по него може да се вземе решение само по реда, посочен в глава VI от настоящия правилник“, предлагаме: думата „може“ да се замени с думата „трябва“.

Буква „б“ на чл. 90 също трябва да бъде видоизменена. Тя гласи: (Чете) „Който оскарби Държавния глава или отправи към президента или към някой от членовете му обиди или заплахвания“ — се изключва временно от Събраниято. Ние смятаме, че тази буква „б“ на чл. 90 от правилника трябва да получи следната редакция: „Който оскарби Държавния глава“. Останалото да бъде заличено, защото — никой не може да бъде гарантир — всяка изказана дума от някой депутат може да бъде изтъкувана като заплахване или замянелна към някой член от правителството и така ще се

даде право на председателстващия да приложи тази санкция по чл. 90, буква „в“, от правилника. Това би било повече от ограничително и с нищо неотговарящо на принципа на демокрацията и народовластието, в името на които дойдохме на 9 септември, заедно с вас, г-да народни представители.

В забележката към чл. 95 се казва: (Чете) „При отнемане на думата на народния представител, председателят може да заповяда на стенографите да не записват речта му след отнемането на думата му, ако продължи да говори“. Ние настояваме и молим да не се въвежда тази старомодна дума „може“, която може да се изтъква и като „трябва“. Ние предлагаме да се заличи цялата забележка към чл. 95, защото стенографите са длъжни да запишат всичко, каквото се говори в Парламента, независимо от това, дали на този или онзи народен представител е отнета думата, поради това, че не е спазвал и съблюдавал правилника, или че не е удобен на този или на онзи. Народните представители са свободни да изказват своите мнения тук, и тези мнения трябва да се запишат в протоколите на Народното събрание, за да може да се знаят причините, поради които е отнета думата на един народен представител. Следователно, неправилно е поставена тази забележка, аз моля, от името на нашите парламентарни групи, тя да бъде заличена.

Г-да народни представители! Идвам и до най-важния въпрос, който трябва да обрне вниманието на всички. Това е въпросът за неприкосновеността на народния представител. От памтвек, откако съществува парламент в разните страни, е възприето, че депутатът има имунитет, има неприкосновеност от момента, когато стане народен представител, до момента, когато бъде снет неговият мандат. Депутат, който не притежава пълна свобода на словото на изказванията; депутат, който не притежава свобода да изложи мисълта си по даден въпрос, а може да бъде заплашван с репресалии, арестуване, интерниране или други подобни, не ще изпълни предназначението си на народен представител, особено в настоящото Велико народно събрание. Ето защо ние намираме, че не е демократично повелението на чл. 99 и чл. 100 от правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание. Ние смятаме, че тези два члена не трябва да бъдат заличени и вместо тях да се създаде една нова редакция в дух на демократичност, на народовластие; една редакция, която наистина ще даде облик на нашия Парламент, при който той ще може да претендира за демократичност. Поради това аз предлагам, от името на съюзената опозиция, тези два члена да бъдат съединени в един член, а именно: (Чете) „С получаване на мандата си, народният представител, до изгубване на това му право — народен представител, се ползва с неприкосновеност. Той не може да бъде задържан под стража, да бъде даван под съд или лишаван от свобода под какъвто и да било предлог. Той не може да бъде предаван на съд, освен в случаите на тежко криминално престъпление, в които случаи формираното обвинение се изпраща на Комисията по правосъдието, която докладва решението си на Великото народно събрание, което след дебати — подчертавам — взема съответно решение“. Това ще бъде в духа на времето, в духа на демокрацията, в името на която ние говорим и трябва напред. Аз смятам, че по този начин ние наистина ще докажем на целия свят, че в България народният представител има имунитет, им неприкосновеност, може да говори от тази трибуна всичко; че той държи сметка за онова, което говори и че е свободен да изкаже това, което интересите на неговата ролина, на неговата организация, на целия народ налагат.

Тъй като не желая да отнемам повече времето ви с речи, които засягат странични въпроси, както направя преждеговорившият, аз апелирам към вас да имате съзнанието за отговорността, която носите и да се съгласите с предложенията, които ви правя от името на опозиционните групи. Защото правилникът, г-да народни представители, не ще бъде само правилник на мнозинството, той ще бъде правилник на целия Парламент, той ще бъде задължителен за всички, от него ще черпим права всички. Той ще трябва да бъде доброволно приет от всички, за да има еднаква санкция за всички. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител Ангел Държански.

Ангел Г. Държански (ЗНП): (От трибуната, посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-да народни представители! Заявявам отсега, че това ще бъде моето обръщение във всички мои бъдещи речи, за да не се смята, че дамте се изключват от това обръщение.

Намираме се пред една тежка отговорност. Натоварени сме, като членове на VI Велико народно събрание, с една тежка задача: да дадем на нашия народ преди всичко един основен закон, една конституция, в рамките на която ще се излее новото устройство на нашата млада република. Точно затова аз смятам, че всички трябва да имаме ясно съзнание за голямата историческа отговорност, която носим пред нашия народ. Ще трябва всички да имаме съзнанието, че тази отговорност носи не само правителството, не само средите, от които то изхожда, но всички тук в тази зала. Заявявам, че ние имаме това съзнание и точно затова желаем да се отнесем към въпросите, с които сме сезирани и с които в бъдеще ще бъдем сезирани, с най-голяма сериозност.

Сезирани сме с правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание. Какво представлява този правилник? Това е наистина нашата вътрешна конституция. Това е един закон, който със своите повеления ще бъде задължителен еднакво както за председателството, така също за правителството, така също еднакво и за всички членове на Великото народно събрание.

Г-да народни представители! Длъжж да направя една бележка за една погрешна практика, която, изглежда, няма да се променя, на която ще се тури край от самото начало, защото така поставява и чл. 62 от проекто-правилника. Макар той да не е още в

сида, а да е само един проект, аз мисля, че трябваше председателят да държи сметка за неговите постановления. Този правилник, който, казах, е за нас една конституция вътрешна; този правилник, който ще даде облик на Народното събрание, неговата физиономия; чрез който и в рамките на който ще се изложат тежестите на представените в това Народно събрание политически сили у нас, беше раздаден едва днес по обед и не биваше по никакъв начин да се пристъпва към неговото разглеждане още днес, а трябваше да имаме поне 24 часа, за да го проучим. Това постановление е отбелязано в чл. 62. То е старо постановление, има го и в миналите правилници за вътрешния ред на Народното събрание. То е продукт на дългогодишен опит и практика. По този начин се е целило да се даде възможност на всички народни представители да се запознаят със съответния проект, да си направят необходимите за него справки и тогава, когато ще вдигнат или няма да вдигнат ръка за него, да знаят точно за какво вдигат ръка, кое не одобряват; а особено ония, които ще вземат думата по него, да имат възможност да си направят необходимите справки, за да бъдат колкото може по-изчерпателни в отстояване на своите становища и разбирания.

Докладчик д-р Иван Пашов (к): Правилникът е раздаден още вчера. Ако Вие не сте дошли, то е друг въпрос.

Ангел Държански (ЗНП): Голяма част от нас, знаете много добре, дойдоха днес в София, поради това че са от провинцията.

Един от мнозинството: Никой не е виновен.

От опозицията: А-а-а!

Ангел Държански (ЗНП): Аз мисля, че чл. 62 отнема тази възможност, в бъдеще да се повтара тази грешка.

Г-да народни представители! В този правилник в същност онова, което е новото, онова, което за пръв път ще се разгледа в едно Народно събрание, то е глава II. Всички останали глави и всички останали разпоредби са взети от старите правилници на Народното събрание, и затова аз смятам, че нашето внимание ще трябва да бъде привлечено преди всичко от съдържанието на тази глава II. Като казвам това, то не значи, че ние сме длъжни да приемем всичко, както е, и че всичко, което миналите Народно събрания са приели, за нас е задължително. Искам само да подчертая, че там опитът може да е дал известни основания за това. Тук обаче се касае за нови постановления, които ние ще трябва първо да разгледаме.

В продължение на дълги години всички, които сме в тази зала, водихме борба срещу фашизма у нас, водихме борба за възстановяване преди всичко на свободите на личността у нас. И ако във всички наши действия в миналото ние почвахме и свършвахме с лозунга „възстановяване на търновската конституция“, то беше именно затова, защото ние виждахме в тази конституция осветени правата и свободите на българските граждани. И ако може да се води борба в продължение на толкова дълги години, да се пролят реки от кръв за извоюване свободата на личността, колко повече ще трябва да браним свободата на народния представител, на онзи, който представлява непосредствено българския народ в тази зала! Ако казвам това, то е, за да се мотивирам защо ние държим, народният представител от VI Велико народно събрание да има повече свобода, отколкото народните представители от бившите Народни събрания.

Георги Димитров (к): То не е шесто. То е единствено историческо Велико народно събрание. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Ангел Г. Държански (ЗНП): Г-да народни представители! Шом като то е единствено — и вярно, че е историческо, първо републиканско Велико народно събрание — толкова повече тия принципи ще трябва да бъдат подчертани. (Ръкоплескания от опозицията).

Коста Лудчев (сЛ): Защото е историческо, затова е шесто, ако ние не отричаме миналата си история.

Ангел Г. Държански (ЗНП): Когато говоря за свободата на народния представител, аз разбирам два принципа, които подчертават тази свобода: първо, принципът на свободното изказване от тази трибуна и, второ, правото на неприкосновеност на народния представител. Колкото се касае до правото на изказване на народния представител, в проекта е предвиден един срок от час и половина, когато се касае за разглеждането на конституцията. Когато се касае обаче, до разглеждане на всички останали законопроекти и законодателни предложения, с които ще бъде сезирано това Велико народно събрание, там времето на говорене е ограничено на един час. По втория въпрос заявявам, че ние няма да спорим. По първия въпрос, обаче, когато се касае да се приеме нашият основен закон, онзи закон, който ще даде физиономията на нашата млада народна република, недейте, г-да народни представители от болшинството, да се скъпите толкова много. Нека в комисията този въпрос да бъде разгледан с нужната сериозност и дайте възможност на народния представител от тази трибуна в малко повече време да изкаже своите разбирания за известни постановления на конституцията.

Георги Димитров (к): Най-великите речи в света не са били по-дълги от час, във всички парламенти.

Ангел Г. Държански (ЗНП): Това може да бъде вярно. Г-да народни представители! Аз, който съм един от скромните членове на

това Народно събрание — за втори път народен представител — трябва да ви заявя, че надали ще ви занимавам някога и цял час. Не е там въпросът. Въпросът е да се даде време на народния представител да се изкаже толкова, колкото той може, разбира се, при ограничение — не съм аз от ония, които са за едно неограничено говорене — но във всеки случай, в едно време достатъчно, за да може да изкаже своите разбирания.

Г-да народни представители! Имате не само това ограничение, за което става дума. Има и други някои ограничения за говорене, на които ще се спрем при второ четене, на които и преди това в комисията ще се спрем. И аз отсега апелирам към вас: недейте по този въпрос да се скъпите, няма да пострада в нищо българският народ, който ние тук представляваме, ако удължим с няколко дни нашите заседания, за да може да му дадем конституция, за каквато нашият народ е достоен.

Друг един принцип, по който дължа да кажа няколко думи, това е принципът на еднаквото третиране на народните представители от болшинството и от опозицията. В това отношение има известни постановления в проекто-правилника, които могат да бъдат приложени по начин такъв, че от болшинството, респ. от една само група, да се изкажат, примерно, десет души, а да остане за опозицията да бъде представена само от двама души оратори. Аз моля, такова едно ограничение да не бъде поставено в нашия правилник, за да може наистина правилно да бъде зачетена и опозицията, която също така като вас представлява част от нашия народ.

Димитър Ганев (к): Началото опровергва това твърдение: двама от вас се изказаха вече, а от болшинството още никой.

Ангел Г. Държански (ЗНП): По въпроса за болшинството, г-да народни представители, с което ще се приемат текстовете на конституцията. Ако по отношение на всички останали законопроекти и законодателни предложения естествено е да се признае те с едно болшинство от половината плюс един, когато се касае за конституцията, за нашия основен закон, аз мисля, че това е неоправдано. И тук ще трябва да легне принципът на приемане конституцията, респ. на отделните нейни текстове, с едно мнозинство квалифицирано. Квалифицираното мнозинство ще даде по-голям престиж и по-голям авторитет на тази конституция. Вие поне, мнозинството в това Велико народно събрание, имате основание да се страхувате, че може да изпаднете в деликатно положение, защото винаги може да имате тия две трети, ако приемете нашето предложение за две трети. Можете да бъдете спокойни, че всички ваши предложения ще могат да бъдат прокарани.

По въпроса за кворума, г-да народни представители! Аз мисля, че ще бъде извършено пакостно, ако приемем текста на съответния член от проектоправилника, да започват заседанията при един кворум от една трета от състава на цялото Велико народно събрание. А то значи при този състав не само да започне, но и да продължи работата и евентуално при такъв кворум, при такъв състав от една трета, да бъдат гласувани постановленията на конституцията. Г-да народни представители! За честта на това Велико народно събрание и, ще кажа, за престижа и авторитета на нашия основен закон недейте да вършите такава грешка. Това ще значи 77 души от нас да могат да приемат и да гласуват конституцията. Това ще полбне значението и задължителната сила на тая конституция и нейния престиж пред нашия народ.

Един от мнозинството: Една трета от всички народни представители.

Ангел Г. Държански (ЗНП): Точно една трета от всички народни представители.

Същият народен представител: То е 155 души. (Глъчка)

Ангел Г. Държански (ЗНП): Друг един съществен принцип, г-да народни представители, за които са водени епохални борби в миналото, е принципът за неприкосновеността на народния представител. Нашата сега действаща конституция в чл. 96 определя, в какви случаи народният представител може да бъде задържан. Вярно е, че там има известни ограничения. Аз обаче, от името на нашата група, апелирам към вас: в правилника, който сега е предложен на нашето обсъждане и в проекта за конституцията, който тепърва ще се изработи, да легне друго начало — една абсолютна неприкосновеност, което значи не само по време на сесията и пет дни преди сесията, но през цялото време, докато трае мандатът на народния представител, той да има този имунитет. С това ние ще направим една крачка напред в борбите, които нашият народ е водел за свобода и независимост. (Ръкоплескания от опозицията)

И най-после г-да народни представители, един последен въпрос, за да завърша — въпросът за комисии. Завчера, в първото заседание, се процедираше неправилно. Аз съм съгласен, че причината за това може да бъде невъзможността на председателството да влезе в контакт с нашата група, респ. с нашето бюро тогава, за да можем да посочим своите представители. Обаче отук нататък ние ще държим на следния принцип: ние ще сочим нашите представители за разните комисии и ще молим, тия представители, които ние сочим, те да бъдат избирани в съответните комисии.

Георги Димитров (к): То само по себе си се разбира.

Ангел Г. Държански (ЗНП): Г-да народни представители! Стия няколко бележки, които направих, с ония, които ще направим конкретно вече при второто четене на настоящия правилник и в коми-

сията, и с ония, които моите другари след мене ще направят, аз ви моля да приемете, че наистина в такъв случай само можем да създадем един правилник за вътрешния ред на Великото народно събрание, който ще бъде достоен за наистина първото републиканско Народно събрание. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Г-да народни представители! Една поправка. Г-н Държански каза, че проектоправилникът бил раздаден едва днес. Аз дължа да го изправа. От справката, която направих, се оказа, че проектоправилникът е почнал да се раздава вчера в 12 ч. през деня. Всички народни представители, които са обърнали внимание на думите, които аз казах в миналото заседание, че проектоправилникът ще бъде готов в понеделник 3 ч., като поканих г-да народните представители да се явят да го получат своевременно, всички тия народни представители са имали възможността да получат проектоправилника поне 24 часа по-рано. Моля г-н Държански да държи сметка за туй обстоятелство. Ако той не е имал възможност да го прочуе достатъчно, това не е по вина нито на председателството, нито на канцеларията, а е по вина на самия г-н Държански. (Ръкоплескания от мнозинството)

Ангел Г. Държански (ЗНП): Аз казах, че не се касае за мене, въпросът е, че голяма част от народните представители бяха в провинцията, завърнаха се тая сутрин и те именно нямаха възможността да го прочуят.

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител г-н Арнаудов.

Владимир Арнаудов (р): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Радикалната партия от основаването ѝ през 1903 г. (Смях и оживление сред опозицията) издигна идеята за народовластие. Тя служи в продължение на повече от 40 години на идеята за установяване на републиканска форма на управление. Ние сме щастливи, че дойде денят, в който народът, ръководен от Отечествония фронт, събори монархията и установи Народна република България. Новото време и републиканският строй изискват и нова конституция. Това е и задачата на днешното Велико народно събрание.

Г-жи и г-да народни представители! Проектотправилникът за вътрешния ред на Великото народно събрание, който се предлага на нашето внимание, бе разгледан с най-голяма сериозност от комисията, защото той определя процедурата, по която ще работим тук, за да дадем на българския народ новата републиканска конституция, така много желана от него. За основа на новия правилник послужи старият правилник на XXVI обикновено Народно събрание. Новото и най-важното в проекта е глава II, в която се урежда изработването и приемането на новата републиканска конституция. Така чл. 10 предвижда комисия за изработване на проекта за конституция в състав от 55 члена. Комисията може да се раздели и на секции, ако намери за уместно. Това разделяне вероятно ще се наложи, като се има пред вид сложността на въпросите, които се разрешават от конституцията. В същност, тази многочленна комисия ще представлява, така да се каже, малкото Велико народно събрание, което ще изработи и предложи проекта за бъдещата конституция на пленумът на Великото народно събрание. Едно възможно постановление на правилника е, че комисията ще трябва да има пред вид всички предложения, изказвания, мнения и препоръки на партийните, обществените, професионалните организации и други. Това е уместно, тъй като конституцията е народно дело, което трябва да отговаря на волята, разбиранията и интересите на голямото болшинство от българския народ.

В чл. 14 от проекта се предвиждат три четения за приемане на конституцията. С това се цели да се подчертае, че конституцията ще трябва да бъде обстойно разгледана и разисквана. Това е и голямата гаранция, че бъдещата републиканска конституция ще бъде резултат на най-пълно проучване.

Г-да народни представители! Със съзнание, че така предложеният проектоправилник ще създаде благоприятни условия за ползотворна работа на Великото народно събрание, заявявам от името на Радикалната парламентарна група, че ще го гласуваме по принцип. (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от опозицията: Ти в коя листа си избран?

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител г-н Йордан Ковачев.

Йордан Ковачев (ЗНП): (От трибуната). Посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-жи и г-да народни представители! Доколкото разбрах, уважаемият председател на Събраниято даде думата за размяна на мисли относно общите начала, главните принципи, които са легнали в правилника и които трябва да бъдат разгледани, които трябва да бъдат разкритикувани, за да конституираме, дали отговарят на величието на момента. И действително, г-жи и г-да народни представители, не член по член, не текстуално, а по принцип сега следва да се разгледа всичко онова, което представлява скелета на проектоправилника, предложен от председателството на Парламента.

Преди всичко трябва да се констатира, че колкото и съвършен да е един правилник зависи повече от приложителя. Един несъвършен приложител би могъл да увреди и най-съвършения правилник. Следователно, трябва да се надяваме, че тогава, когато ще се водят работите на VI Велико народно събрание, прилагането на правилника такъв, какъвто ще бъде приет, ще се съизмерва с историческата мярка, която е задължителна за работата, за която сме повикани, и не само с историческата мярка, но и със световния мащаб, защото към една конституанта, към едно Велико народно

събрание, извикано да създаде основен закон на една току-що родена република, са отпразнени погледите на цял свят.

Аз съм дълбоко убеден, че уважаваният председател на италианското VI Велико народно събрание ще спазва историческата марка и световната марка, която е задължителна, макар и първото заседание да бяха допуснати две опущения, едното от които се състои в това, че при съставяне на комисията по правилника председателите на опозицията не бидоха изискани по съответния парламентарен ред от съставната парламентарна група, а също така не бе дадена думата на др. Никола Петков, за да прочете декларация във връзка с начина, по който бяха произведени изборите. (Ръкоплескания от опозицията)

Тези две малки опущения се покрива обаче, уважаван г-жи и г-да народни представители, с достойния акт на председателя по отношение имунитета на народния представител Трафая Кулев (Ръкоплескания от опозицията). Ето от таква стойност, ето от такава нравствено качество трябва да бъдат начинът, по който ще се ръководи работата на Великото народно събрание. С мн. такъв ще се изразяват всички и: онова живо, което ще ни поведе на създаване една конституция, която да отговаря на истинското ни достойнство, на трезвота, на героичния български народ. (Ръкоплескания от опозицията)

Един от основните принципи, който трябва да бъде следван, г-жи и г-да народни представители, е, че историята на народите не се явява от определена дата; че в живота на народите съществуват един свободен континент, една традиция на духа, която задължава всички, които усъвършенствуват законите и правилниците, да се съобразяват с нея. И действително, какъв представлява българският народ в настоящото време? Той е продукт, той е резултат на идеалите на нашето Възраждане. В нашето Възраждане се оформиха онези основни начала, по които българският народ придоби право на свое самостоятелно национално съществуване. По цял свят на великата френска революция, под влияние на хуманитарните идеи, които я последваха, под влияние на народната славянска демократичност на България се изработиха основните гаранции за правата и свободите на българския народ и на българския човек и гражданин.

И следователно ние трябва да гледаме на целия наш народ не като на нещо откъснато от цялата история; ние трябва да гледаме на целия наш народ като на един зрял коралов риф, който е изработил ценности, вкаменени и затвърдени, които нямат сила, която би могла да премине. (Ръкоплескания от опозицията) А всичко туй, до което политическият момент, до което цяла изминала е стигнала в последствие, трябва да представяват новите цветя на кораловия риф, с които трябва да украсим завоеванията на българския дух в днешния момент.

Следователно, да не забравяме, когато ще изработваме нашия правилник, да създадем изключителна възможност на българското съзнание, на българския дух да се проявят в гаранциите основните начала, които досега са завоевания и възможности за постигнат опит за завоевания, които настоящият политически и исторически момент ни дава да видим и да пренесем успешно на българска почва.

Намущава този основен принцип, който аз съм убеден, лежи в душата на всеки един от нас — защото трудно е да си представим човек в законово качество на верен син на тоя народ, ако допусне поне за един момент, че прехвърля неговата свещена традиция, традиция, в която лежат костите и сенките на най-големите дейци на цялото Възраждане — аз пристъпвам към втор един принцип, който също така трябва да бъде следван, за да може успешно да се завърши цялата работа. Вторият принцип е принципът на квалифицираното мнозинство, когато ще се изразява народната воля. Един закон, един основен закон, г-жи и г-да народни представители, трябва да бъде достоен за народа, за който се изработва; трябва да бъде достоен и за човечеството въобще, което се изработва. Следователно, той трябва да бъде приет с най-много гласове, с най-много воля измежду представителите, които народът е изпратил, за да решат събитията му може би за векове. Следователно, квалифицирано мнозинство. Не просто мнозинство, следва да бъде погледнато като принцип в правилника. Две трети от лицата, които са изпратени в Народното събрание, трябва да гласуват, за да бъде народът и всички поколения, които идват, че за този основен закон са се произнесли мнозинството от воля, избори от народа, за да конат неговите съдбини.

Но за да се постигне едно квалифицирано мнозинство, нужен е и квалифициран кворум; не е един кворум от една трета от народните представители да започват заседанията — което значи с една шеста при масшаба, приет от правилника, да се гласуват конституцията на българския народ — а с един кворум най-малко на половината от избраните народни представители.

Христо Юруков (р): Вие повтарите грешката на г-н Държански. Макар кворумът да е една трета, гласуващата на текстовете на конституцията стават съвместно един съответен текст с болшинство от всички депутати.

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Константин Я. Русинев (к): Той не е чия проекторавилника.

Христо Юруков (р): Грешка правят настояно, нарочно.

Йордан Ковачев (ЗНП): Не ги правим нарочно. Ако ги правим, ще се коригираме.

Г-жи и г-да народни представители! Друг един принцип, който трябва да бъде следван при изработване правилника и основния закон е принципът на пълното обсъждане. Един от предположенията вستی гласуването за бирината. Бирината, г-жи и г-да народни представители, е добро нещо, но тогава,

когато се върши механична работа. Обаче тогава, когато се върши мисловна работа, когато трябва да бъде всичко изследвано и обмислено, бирината може да се изроди в едно просто прегрупиране, с каквото не може да се манипулира тогава, когато се създава основен закон. Ето защо, истинското време, което е необходимо на народните представители, за да обсъдят и за да се изкажат, трябва да бъде дадено.

Следователно, тогава, когато започнем работата си, да разгледаме правилника член по член, текст по текст, ние трябва да се стремим и да уедначим до максимално време окуп време, с което да разгледаме представител разколка, за да може да се изкаже. Ограниченията, които са допуснати, са ограничени, които не се ограничават от важността на момента, и на работата, с която ние ние да се справим.

Г-жи и г-да народни представители! Може би да се бие благодарно възбуждеността на лицето, което е пооскоко гласуването „абсолют“ на конституцията, след като тя бъде гласувана текст по текст, член по член да стане възможно. Обаче има съображения, които правят това възможно гласуване само на един издръжка, на една мизюра, на една юзда върху свободните воли на народния представител.

Цола Драгойчева (к): От народа ли се притес? (Омълкание сред мнозинството)

Йордан Ковачев (ЗНП): Ние нямаме никаква пречка да се крием от народа, защото за нас не важат разпоредбата на чл. 105 от наредбата-закон за избиране на народни представители, които могат да бъдат отзовавани от техните организации. (Бурни ръкоплескания от опозицията)

Цола Драгойчева (к) Ама се криете от народа.

Йордан Ковачев (ЗНП): Ние не се скриваме от народа, но някои други сигурно се скриват от народа. (Ръкоплескания от опозицията) Те искат да се скриват от народа.

Здравко Митовски (с): Тогава от кого имате страх, за да бягате?

Йордан Ковачев (ЗНП): Ние имаме страх от неосвободената съвест на народния представител.

Здравко Митовски (с): Какво ни пречи да я проявим?

Йордан Ковачев (ЗНП): Ние ще я проявим, (Ръкоплескания от опозицията), но трябва и всички народни представители да бъдат свободни, за да я проявят. (Ръкоплескания от опозицията)

Здравко Митовски (с): Това са празни приказки.

Йордан Ковачев (ЗНП): Следователно, когато ще става гласуването на конституцията, гаранцията за свобода проява аз също биха воля на народния представител трябва да бъде такова гласуване. То трябва да бъде основната гаранция за проява на една истинска воля на народния представител и за едно истинско свободно гласуване.

Здравко Митовски (с): Народният представител има елементарен кураж и елементарно достойнство.

Председател Васил Коларов: (Звъни)

Йордан Ковачев (ЗНП): Дори да се допусне това, което казва стенографичният ме — че народният представител има кураж — все пак трябва да действувате като че ли той няма кураж. (Смях сред мнозинството). За да създадем двойна и по-дълга гаранция за неговата свобода. (Ръкоплескания от опозицията и смях сред мнозинството) Много граждани имаме кураж да гласуват свободно...

Здравко Митовски (с): За хора, които нямат кураж! (Смях сред мнозинството)

Йордан Ковачев (ЗНП): ... за народни представители, които имат кураж, обаче имаме и хора, които не могат да имат гласа си свободно. (Бурни ръкоплескания и гласове „Вира!“ от опозицията)

Следователно, ако искаме да гарантираме една безкорав, една абсолютна и свободна полкрепа на онова, което ще бъде създадено, трябва конституцията да бъде гласувана един тайно гласуване, за да бъде свободен народният представител при даването на своя вот. (Ръкоплескания от опозицията)

Г-жи и г-да народни представители! Друг един начин, който следва да бъде осъществен в правилника, защото ние се намираме в едно междувреме, когато една конституция като че ли е още в действие и като че ли вече не е в действие, и гаранциите, които тя дава за свободно изказване на народния представител, като че ли биха могли да отпадат поради съществуващи обичаи да се създават закони с обратна дата, с виталитарно влияние, а да гарантираме пълната свобода от отговорност по който в да е, настоя или бъдещ, закон за народния представител, когато ще изкаже своето мнение.

По този начин, успоредно с имунитета, който трябва да се подчертае, който трябва да представлява от себе си едно повторение на конституционната гаранция за неприкосновеността на народния представител, ние трябва с изричен текст да гарантираме абсолютната свобода на народния представител от отговорност тогава, когато той ще се изкаже от там трибуна.

И най-после един принцип, който не беше застъпен при създаване на комисията по правилника, е принципът за пропорционалното участие във всички комисии, които се създават, на всички парламентарни групи, и то с лица, представени предварително от съответните парламентарни групи. Не може нито председателството, нито пък друго, което и да е лице, да знае кои лица са компетентни по разните ресори, за които се създават комисии.

И следователно нужно е да бъдат сезирани съответните парламентарни групи и те да се произнесат, с кои лица желаят да участвуват в дадена комисия.

По този начин ще се създаде едно действително дейно тяло, едно тяло от компетентни хора, които ще разрешат въпросите, които ще им бъдат сложени на разглеждане, по най-компетентен и справедлив начин.

Това са основните начала, г-жи и г-да народни представители, които ние ще отстояваме, за да може правилникът да добне от себе си силата и значението на една действително достойна вътрешна конституция на VI Велико народно събрание. Защото избягването на неуравновесие, избягването на възможността да се злоупотребява една или друга личност или парламентарна група, увеличава качеството на работата на Народното събрание. И то, така освободено от каквато и да е задръжка, с гарантиран имунитет, с първо безопасно и безнаказано да се изказва, с една възможност най-широко да обсъжда с най-компетентните си хора въпросите, сложени на разглеждане, ще даде всичко опнова, което ние мечтаем и за което копнеем — една конституция, която да въведе в себе си всички досегашни завоевания на българския дух и която същевременно би представлявала гордост както за VI Велико народно събрание, така и за целия български народ. (Продължителни ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Има думата народният представител г-н Христо Попов.

Христо Попов (ЗНП): (От трибуната, посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-да народни представители! Преповтарянето винаги досажда, и аз ще избягна да повтора това, което някои от господата депутати казаха. Понеже при гласуването на отделните членове нашата група ще се изкаже, аз ще се огранича само да дам някои пояснения върху работата на комисията, в която бях член.

Ние, членовете на опозиционната група, се помъчихме да прокараме някои по-демократични принципи в този правилник. Трябва да признаем, че председателът на комисията беше много учтив, много внимателен. Той полагаше на гласуване нашите предложения, но уви, те бяха винаги отхвърляни.

Когато се четеше старият правилник, който служеше за основа на новия правилник, достигна се до някои текстове, до някои злини, зад които стоеше и съответният текст на нашата конституция. Ние настоявахме, и в новия проекто-правилник да бъдат вписани тия текстове на конституцията, за да няма погрешни тълкувания на това, което се приемаше.

За съжаление, някои народни представители, членове на комисията, подхвърлиха, че конституцията вече не съществува. На това ние трябваше да възразим, че една държава не може да се

управлява без конституция и че докато не се приеме новата конституция, старата конституция е в сила, и съгласно нейните текстове, съгласно нейните членове трябва да бъде управлявана нашата държава.

Тия спорове станаха особено при приемането на членове 99 и 100, в които се говореше за имунитета на народния представител. Нашият председател декларира, че текстът на конституцията е в сила, но за съжаление не е вписан, и това внесе известно недоразумение в нашата парламентарна група. Нашата парламентарна група, като разглежда проекто-правилника, поиска, и ще иска да се включат в съответните членове на правилника и гаранциите, които дават чл. 95 и чл. 96 от конституцията.

Ние спорихме доста по квалифицираното бодинство. Моят другар занесе аргументи по този въпрос. Аз смятам, че когато разглеждаме правилника член по член, нашата парламентарна група ще се изкаже чрез свои оратори по този въпрос. Ние повдигнахме и въпроса за тайното гласуване. Аз съм убеден, че няма народен представител у нас, който да не знае, който да не съзнава, че една конституция нова, която не е допълнение на старата конституция, би трябвало да бъде приета след по-дълго обсъждане. И аз дадох за пример какво стана в Съветския съюз. Там много години минаха, докато се прие една нова конституция. Еле знаете борбите в Франция. Две години се борят в Франция за нова конституция. Нова конституция не се приема от днес за утре. Аз предлагам, новата конституция у нас да бъде приета чрез референдум, при новата обстановка да искаме народът да се изкаже, каква да бъде тази конституция. А когато дойде въпрос за гласуване с 2/3 бодинство, аз поддържах мисълта, която никога не може да отхвърля: не може да се приеме така изобщо една конституция с обикновено бодинство, в каквато случаи ще бъдат достатъчни 2/3 народни представители, за да я приемат. Аз не протестирах в комисията за това, че ние бяхме назначени за членове в тази комисия. Други мои другари се изказаха. Ние смятаме, че занаяпред тази практика ще бъде изоставена.

Стана, както казах, спор и по въпроса за тайното гласуване. И сега се говори против него. Аз съжалявам, че се намират народни представители, които имат кураж да отричат при един такъв върховен акт — създаването на нова конституция — първото на всеки народен представител да гласува така, както съвестта му повелява, а не под уплахата на известни санкции.

Г-да народни представители! Понеже при приемането на проекто-правилника член по член различните групи ще имат възможност да се изкажат по-обстойно, аз прекъсвам моето изказване. Искан само да кажа какво направихме в комисията при приемането на проекто-правилника. (Ръкоплескания от опозицията)

Председател Васил Коларов: Г-да народни представители! Следващото заседание ще бъде утре, 3 часа след пладне със същия дневен ред — продължение на разискванията по проекто-правилника за вътрешния ред на Великото народно събрание.

Който са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 18 ч. и 5 м.)

Председател: ВАСИЛ КОЛАРОВ

Секретари: { ИОРДАН ЧОБАНОВ
яни ЯНЕВ

Началник на Стенографското отделение: ТОДОР АНГЕЛИЕВ